

Pompás szépítő szer,
helyettesíti a rizport és az arcbőrt állandó széppé, üdévé teszi. — Minden üveghez az orsz. vegykísérleti állomás bizonyítványa van mellékelve, mely e készítmény teljes árthatalmát igazolja.

CRÉME de MARGUERITE

2 forintért egy adag, használati utasítással együtt kapható a „Magyar korona” gyógyszerárban BUDAPESTEN, Kálvin-tér.

!Feltűnést keltő találmány!
A legújabbban föltalált **Vásárhelyi Albert-féle szab. vaj-géppel** a legjobb vajat edes tejből néhány perc alatt mindenki készítheti; és pedig tejszínből egy perc alatt; I. osztályú tejszínből két perc alatt; közönséges tejből három perc alatt, s a maradéktej kávéhoz, süteménybe és főzésre, ugysz. ha hosszabb állás következtében meg-savanyodott, turo-készítésre jól felhasználható. E gépek tejfő- és juhtejhez is használhatók. Megrendelések közvetlenül hozzám intézendők, s az összeg fele bérmentve előre beküldendő, a maradék pedig a szállítás után. Minden gép mellé használati utasítás adatik. 2314

ÁRAK:
5 liter teriméjű, hévmérfé-vel, keresztvascsavarokkal, frt 7.50, csomagolásért 50 krajczár.
10 liter teriméjű, hévmérfé-vel, keresztvascsavarokkal, frt 12.50, csomagolásért 60 krajczár.
20 liter teriméjű, hévmérfé-vel, keresztvascsavarokkal, frt 19.—, csomagolásért 1 forint.
50 liter teriméjű, hévmérfé-vel, keresztvascsavarokkal, frt 32.—, csomagolásért 1 frt 50 krajczár. Kívánatra nagyobb gépek is készíthetnek.

FEHÉR MIKLÓS, Budapest, IX, üllői ut 25. sz., „Köztelek“

Budapesti **SORSJEGY** á 1 ft 4000 nyeremény

Főnyeremény középszemben csak 1% levonással **100.000 ft**

11 sorsjegy 10 ft Kiállítás-sorsjáték-kezelősége Budapest, Andrassy-út 43.

OSZTRÁK VÖRÖS-KERESZT-EGYLETI SORSJEGYEK
részfizetésre, főnyeremény 50.000, 25.000 és 15.000 frt adómentes. Évente 3 húzás, jan. 2-án, máj. 1-én, s szept. 1-én, a legközelebbi húzás 1885 szeptember 1-én.

A kereskedelmi takaré- és hitelszövetkezet következő feltételek mellett ad el Osztrák vörös-kereszt-egyleti sorsjegyeket részletfizetésre:

2 drb 20 hó alatti lefizetésre a 2 frt. 5 drb 20 hó alatti lefizetésre a 5 frt.
3 • 20 hó alatti lefizetésre • 3 frt. 10 • 20 hó alatti lefizetésre • 10 frt.

A részletben lekötött sorsjegyek különféle sorszámokból állítanak össze. A legkisebb nyerménnyel kihúzott sorsjegy értéke kifizetetik a szelvény mindaddig tovább jártsik, míg egy fő- vagy nagyobb mellék-nyereménnyel utólag ki nem mutat. — Az esetleges nyeremény már az első részlet befizetése után a részlet-vevőre illeti. — Vidéki megrendelések postautalvánnyal eszközölhetők a postafordulattal elintéztetnek, ideiglen. nyugtául a földaróveny szolgál. Utánvételi megrendelések nem vételnek tekintetnek. — Üzleti helyiség Budapest, Gizella-tér 2. sz.

AZ IGAZGATÓSÁG:
Dr. Herich Károly elnök Peterdy Lajos Lovag Fek Zsigmond vezérigazgató I. alelnök

I-66 cs. kir. kizár. szabad. újonnan javított **Ruganyos sérvkötők**

Pontos szennvedőket **sérvvédővel.**

Legújabb találmány az amerikai, újonnan javított ruganyos sérvkötő Politzertől; ez rugók nélkül van, tisztán ruggyantából művészesen szerkesztve s az a célja, hogy még a leg-üdültébb sérvket is lehető legrövidebb idő alatt egyetlen lekvésbe hozza, s egy nappal a legerőseztőbb munkánál, vagy a sokat járkálásnál, mint szinten éjjel alvásiban is használható, a nélkül, hogy a sérvben szenvedő hivatalosan legkevesebb is volna akadályoztatva. Felette nagy haszon, hogy az még éjjel is a testen maradhat, mivel hogy a szenvedő testrészt kiválképen jótékony kelemetes nyomást gyakorol a a legtöbb esetben még a sérv biztos gyógyulását is eszközi. A legtöbb orvosi tekintélyek által elismertve, megvizsgálva s a legjobbnak találva professor Kovács a sebészeti kóroda alelnöke, dr. Gross Lajos m. kir. egészségügyi tanácsos, dr. Glüek Ignác kir. törvényszéki orvos által.

Alólírott egyszerűságra nagy rak árt is tart angol és francia acél sérvkötők, függesztő készülékek (suspensorium) gumimiburo szövötteket, mint szinten szarvasbőrökből. A szarvasbőr és gummi suspensoriumok ezúly, hogy a táglást megakadályozzák. Méhfeleskötők, legpárnák, agybalók, cik. periódikák, prótesz-ativumok, gumiharisnyák s mindennemű gummi áruzzikék. Sérvkötőknél kérem megjelölni: jobb, bal v. kétféle, mint elfogad a test bőségét is. Megrendeléseket utánvétel mellett elfogad

POLITZER MÓR cs. kir. szab. sérvkötő-készítő, Budapeston Deák Ferenc-utca.

Árak: urak, hölgyek és gyermekek számára, egyoldalúak darabja 6-10 frt, a kétféle darabja 10-16 frt, gyermekeknek felvételűk. Ugyaníly kapható legjobb amerikai sérvkötők. Egy tégely ára 3 frt 50 kr. Az 1885. évi áll. kiállításán XXVIII. csoportban kiállítva.

Egy beteg- és gyermek-szobából

hiányzó zók

BITTNER-féle Conifera-Sprit.

Kapható a gyógyszerárakban, azonban világesan Bittner-féle Conifera-Sprit és Bittner-féle szabadok. porlasztó kérendő

Bittner-féle fenyőtű-fürdőkvonát

természetes, erősítő, fenyőtű-fürdő rögtön készítésére. Különösen ajánlható mell- és tüdő-betegeknek, valamint kérszvények és ideg-betegeknek. Egy üveggel 40 kr. 12 üveg 4 frt o. o. NB. Egy nagy kádra elegendő egy üveggel, egy ült-kádra fél üveggel.

2014 Fő letét: Bittner Gyula gyógyszerésznél Meisenauban, Alsó-Ausztriában; BUDAPESTEN: Török József gyógyszerár, király-utca 12.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapestben megjelent s minden könyvtárban kapható — az osztr. tar-tom. számára Szelinszki György cs. k. egyet. könyvtáránál Bécsben, I, Stefansplatz 6.

TÁRGYMUTATÓ
A DÖNTVÉNYTÁR
REGI FOLYAM XXVI—XXVIII. ÉS ÚJ FOLYAM I—X. KÖTETEHEZ.
A TÁRGYMUTATÓ III. KÖTETE.
SZERKESZTETTE
D^E FAYER LÁSZLÓ
A JOGTUD. KÖZL. FŐMUNKATÁRSÁ

Ára füzve 2 frt 80. — Angol vászonba kötve 3 frt 60.

A Döntvénytár tartalommutatójának ezen harmadik kötetével a judicatura a gyakorlat számára ismét hozzáférhetőbbé tétetett. A Döntvénytárban közölt ítéletek ma már oly tömeget képeznek, hogy összesített tartalommutatók nélkül azok használata a gyakorlat emberére nézve igen nehéz. Csak a legtrikább esetekben szerzhet azok felett áttekintést. Ez az oka, hogy a gyakorlat a judicaturát csak kis részben értékelti, sőt egyesek részéről egyoldalú és tendenciosus idézések által visszaélés tizedet a felsőbírósi határozatokkal, az ellenkezés — az utánkeresés nehézségei folytán — ugyszólván lehetetlen lévén. A Döntvénytár tartalommutatójának három köteté, mely a Döntvénytárnak valamennyi negyven kötetét átkarolja, ezen a bajon lényegesen segít. A most megjelenő harmadik kötet a két előbbihez képest különösen annyiban tartalmaz újítást, hogy a határozatok csoportokba osztását továbbfejleszti s a hol a törvény rendszeres felosztása megengedte, lehetőleg fejezetek és §-ok szerint van szétválasztva az anyag; a rendszeres tárgymutatókn kívül még egy négy ivre terjedő betűrendes tárgymutató megkönnyíti a kezelést. A kötet 25 ivre terjed.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapestben megjelent s minden könyvtárban kapható:

1885. **BUDAPESTI** 1886.
CZIM ÉS LAKJEGYZÉK
A BEJELENTÉSI HIVATAL
HITELES ADATAI ALAPJÁN.
Negyedik évfolyam, 1885—1886.
(Magyar-német kiadás.)
BUDAPEST FŐVÁROS TERVRAJZÁVAL.
Ára füzve 5 frt, vászonba kötve 5 frt 80 kr.

TARTALMA: Aitalános tárgymutató. — I. Utczák, utak és terek lajstroma a régi utca-nevek megjegyzésével. — II. Házjegyzék (Belterület és külterület). — III. Hatóságok, intézetek, egyletek stb. — IV. Ipar- és kereskedelmi czimjegyzék. — V. Lakjegyzék. — VI. Függelék: A budapesti országos kiállítás rövid czimjegyzéke 1885. — VII. Hirdetések.

35-İK SZÁM. 1885. BUDAPEST, AUGUSZTUS 30. XXXII. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: félévre 6 • Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 8 frt félévre 4 • Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 6 frt félévre 3 • Külföldi előfizetőkhez a postaiak meghatározott vitéljij is csatolandó

AZ ORSZ. ORVOSI ÉS KÖZEGÉSZSÉGÜGYI KONGRESSZUS ÉS VEZÉRFÉRFIAL.

Azon tudományos czélú összejövetelek között, melyeket országos kiállításunkkal kapcsolatban különböző foglalkozásu hazai és külföldi szakférfiak tartottak, egyik legfigyelemreméltóbb lesz az, mely a jövő héten fog lefolyni, az országos orvosi és közegézségügyi kongresszus. Annak idején majd részletes tudósítást közlünk e kongresszus működéséről, itt csak az elő-

leges benyomásoknak adunk hangot, midőn egyszerűságra bemutatjuk olvasóinknak azon férfiakat, kik e kongresszus létesítésében és rendezésében fáradoztak. Ugy látszik, természeti törvény az, hogy valamint az egyes egyének az anyagi jóllét és az intelligencia bizonyos fokát kell elérni arra, hogy az élet küzdelmei mellett saját egészségére is kiválóbb gondot fordíthasson, ugy a népeknek és nemzeteknek is át kell élni a vagyonsodás és értelmi fejlődés bizonyos fokozatait, mielőtt közegézségügyeikkel is behatóbban foglalkozhatnak. A rómaiak harci dicsősége, anyagi

és szellemi gyarapodása jó magas fokot ért el akkorára, mire rájöttek, hogy városaikat jó és bő vízzel lássák el. Mielőtt a közegézségügyi eszmék iránt a közfögekonyosság és azoknak érdekében a köztevékenység nagyobb mértékben feléledt, Angliában, Francia- és Németországban az anyagi és szellemi kulturának egyéb ágai már tetemes fejlődésen mentek keresztül. Nekünk, kisebb népeknek, kik kulturánkat nagyobb, fejlettebb kulturájú nemzetektől veszszük át, az az előnyünk van, hogy azoknak tapasztalain okulva, fejlődésünk fázisait gyorsabbra szabhatjuk. Így egészen helyén van, ha

AZ ORSZÁGOS KIÁLLITÁSBÓL. — A VÖRÖS KERESZT EGYLET TELEPÉNŐL. Kozmata fényképe után rajzolta Bittó Géza.

anyagi és szellemi kultúránk lendületbe jött fejlődésének mindjárt a kezdetén hangot adunk a kultúra közegészségügyi követelményeinek is.

E kulturálisnak fognak kifejezésre jutni a közelebb lefolyandó kongresszus működésében Magyarország orvosi és közegészségügyi szakértelme részéről. Ha áttekinthetjük a gondosan összeállított tervrajzot: láthatjuk, hogy fel vannak véve a közegészségügyünk mindazon kérdései, melyeknek szellőztetése államunk ily irányú fejlődésében legszükségesebbnek és gyakorlati eredmény szempontjából sikeresnek ígérkezik.

Azon meggyőződésben élünk, hogy e kongresszusnak, ha gyorsan nem is, de előbb-több meglesz a maga kulturális hatása. Az ott megpendítendő és kicsirelendő eszméknek egyike vagy másika nyomot hagy maga után a közveleményben, s újabb meg újabb megmondolást ébreszt és előbb-több sikert vív ki magának. Szakfériaink ebből erőt fognak meríteni arra, hogy ne fáradjanak ki a közegészségügyi eszmék továbbtartó és folytonos terjesztésében, nagy közönségünk és hivatott körünk pedig lassanként hozzá szoknak ahhoz, hogy az eddignél nagyobb figyelmet fordítsanak és nagyobb súlyt fektessenek a mindnyájunk egészségét érdeklő ügyekre.

Csak nem rég hallottuk egy európai látkörü államférfiunk politikai programját e három szövegben összefoglalva: *egészség, vagyon és intelligencia*. E politikának orvosi oktatásunk újabb lendülete már is sikereit aratja. Az egészségügyi oktatásnak szélesebb körökben leendő kiterjesztése pedig hazai közegészségügyi törekvéseinknek ígér a jövőre hatalmas segédcsőket. Hiszünk és reménylünk, hogy az egészségügyi közigazgatás és a felvilágosodó társadalom sem marad hazánk közegészségügyének tovább fejlesztésében és a higienikus törekvések előmozdításában hátra.

Addig is, míg e reményeink valósulnának, elismeréssel kell adoznunk azoknak a férfiaknak, kik az egészségügyi mozgalmakat jelen alkalommal is felszínre hozták és az összeülő kongresszus létesítésében érdemeket vívtak ki magoknak. E lapok olvasói bizonyára szívesen fogják venni, ha egyenként megismertetjük velők őket.

MARKUSOVSKY LAJOS, a kongresszus elnöke, olvasóink előtt már ismeretes alak. Pár évvel ezelőtt mutattuk be őt az «Orvosi Hetilap» 25 éves jubileuma alkalmával. Orvosi rendünk érdemeiben megöszült nesztora ő, ki 70 éves kora dacára még mindig ifjú buzgalommal és nemes idealizmussal vesz részt mindazon mozgalmakban, melyektől az orvosi és közegészségügyi ügyek tovább fejlődését reményli. Érdemeit modern orvosi kultúránk fejlesztése körül annak idején megismertettük, ismételnünk nem szükséges azokat, ohajtjuk, hogy gazdag tapasztalását és befolyását a hazai orvosi ügyek előmozdításában még sokáig gyakorolhassa.

Az orvosi kongresszus szakosztályai vezetésében működő és az egész kongresszus adminisztratív ügyeit vezető szakfériak ezuttal van szerencsénk olvasóinkkal először megismertetni.

BALOGH KÁLMÁN született Szolnokon, Hevesmegyében. Elemi iskoláit Szolnokon, gimnáziumi tanulmányait az egri liceumban, orvosi tanulmányait a budapesti egyetemen végezte. Orvostudor lett 1859-ben. Mint fiatal orvos-tudor a nagy hírű fiziológus, Czermák tanár mellett segédkedett. 1863-ban a kóreltántaról magántanári képesítést nyert. 1863 decemberben a kolozsvári orvossebségi intézetbe nevezetett ki, hol a sebségek számára mint rendes tanár az élettant, általános kórtant és törvényszaki orvostant adta elő és a klinikai boncolatokat végezte. 1867-ben a budapesti egyetemhez nevezetett ki rendes tanárrá, hol előbb az akkor még fennálló orvosi-sebségi tanfolyamon a

sebségek számára az elméleti orvostan tárgyait adta elő, később, e tanfolyam megszűnése után, 1872-ben a gyógyszeriant rendes tanára lett és mint helyettes az általános kórtan tanításával bízott meg.

Balogh mint tanító a modern orvos-teremtettudományi iskola képviselője. Világos, szócizicoma nélküli egyszerű előadásai demonstratívok és számos experimentumokkal kísértek, nem a szavakkal, hanem a tények feltűntetése által igyekeznek a hallgatóra hatást gyakorolni, előadásai azért látogatottak és kedveltek. Budapesti tanárára kinevezése után az orvos-tanár-testület nemskára jegyzőjévé választotta, mely tisztelet több éven keresztül viselte, míg nem 1882-ben orvostanári dékáná lett és az orvos-tanár-testületnek évről-évre újra nyilatkozó bizalma folytán mint ilyen vezető mindenre kiterjedő gondossággal a budapesti egyetem orvosi karának adminisztratív ügyeit.

Tanári és adminisztratív működésén kívül közszempontból sokkal fontosabb Balogh tanárnak hazai orvosirodalmi, és — ha szabad így nevezni — orvosi-politikai tevékenysége. Mint író eddigi összes orvosi-irodalmunkban a legtermékenyebb. E működése több irányban mozog és fejlődő orvosi irodalmunkban sok tekintetben irányt ad. Mint önálló tudományos észleletek és buvárlatok közlője, ifjú orvosi irodalmunkban az elsők közé tartozik, kik ez irányban nagyobb tevékenységet kifejtettek és példaadói voltak az ifjú tudományos orvosi nemzedéknek és ez által irodalmunkban is érvényt szereztek a kifejtett német, francia, angol orvos-teremtettudományi irodalomban közelebbre levő ama felfogásnak, hogy a tudományos fejlődés és előhaladásnak igazi magvait nem a nagyobb, kompilatorikus természetű gyűjtő munkák, hanem egyes külön tudományos kérdéseket önálló vizsgálatok, észleletek és kísérletek alapján fejtegető értekezések képezik.

De másfelől irányt adott a nagyobb terjedelmű összesítő irodalmi munkálkodásnak is. Hazai orvosi-irodalmunk tankönyveinek még mindig szegény. Ifjainak tekintetben a külföldi és különösen a német tankönyvekre vannak szorulva. Ennek oka nem csupán a szakírók hiányában és talán szakfériaink közönységében, hanem inkább azon sajnálatos irodalmi viszonyokban keresendő, melyek valószínűleg még sokáig nem engedik meg, hogy nálunk nagyobb szabású orvosi szakkönyvirodalom kifejldhessen. Tankönyvekre nálunk még mindig nehezen akad kiadó, mert vállalatok még mindig kockázatos. Vevője csak egy vizsga és nagyobb tantárgyak tankönyveinek akad. A legtöbb tankönyv azonban a kiadó nyakán marad, annyival inkább, mert az orvostudomány rohamos fejlődése folytán egy megírt tankönyv csakhamar elévül és a magyar kiadó nem versenyezhet a német tankönyvekkel, hol mindenoapi dolog az, hogy egy tankönyv egy vagy két év múlva kibővítt és új kiadásra érhet el. Ily sajnálatos irodalmi viszonyok között annyival inkább méltánylandó az uttörő merészség, mely e folyton fennálló akadályokkal szemben vállalkozik. Balogh e kezdeményező közte tartozik. Még 1864/5-ben kiadta nagyobb terjedelmű «Élettant», majd «Általános kór- és gyógyszer-tant». Ha e vállalat, mint talán kora kezdeményezés, könyvkereskedelmileg nem is sikerült eléggé, annál inkább sikerült e tekintetben is a másik. 1883-ban kiadta a «Magyar Gyógy-szerkönyv kommentárját», s ez talán az egyetlen magyar orvosi nagyobb kiadvány, mely rövid két év alatt teljesen elkel, annak jeléül, hogy az egy irányban határozottan működő kiterjesztés előbb-több meghozza a maga gyümölcsét.

Orvosi ügyeink jelen átalakulásában legkiválóbb működése Balogh tanárnak kétségen kívül az, melyet vállalt mint orvosi publicista és politikai Markusovszkyval együtt végezte. Markusovszky még 1859-ben megalapította az «Orvosi Hetilap»-ot. Kezdetben sokáig a lapnak nem volt befolyása a hazai orvosi ügyek alakításában. Később azonban mindinkább középpontjává lőn minden hazai nagyobb orvosi törekvéseinknek. Ez, egyéb körülmények szerencsés összejátszása mellett, kétségen kívül annak köszönhető, hogy a lap főmunkatársa Balogh Kálmán lett, ki nagy szorgalmával, bámulatos munkaképességével és kitartásával egy maga jó sokáig a tudni látni szellemi táplálékkal a lapot, akkor,

midőn még nem volt felkeltve a modern ifjú nemzedék irodalmi tevékenysége. De ennek felkeltésében is az oroszlánrész Baloghtól illeti. Ő volt az, a ki az orvosi új nemzedéknek tehetséges tagjait ki bírta szemelni s szeretetreméltó közlekedésével meg tudta nyerni az irodalmi munkatársak hiánya miatt nem panaszolható és közmegelegedésre gyakorolhatja publicisztikai befolyását orvosi ügyeink tovább fejlesztésében.

Társulati téren hasonló intenzív tevékenység jellemzi Balogh működését. Még tanárságát korában titkárává választotta a természet-tudományi társulat. Később e társulat választmányi tagja, majd alelnöke lett és lényeges befolyást gyakorolt annak beléletére.

A budapesti királyi orvosegylet működésében szintén igen befolyásos szerepe van. Mint annak választmányi tagja és későbbben alelnöke, a társulat belügyeinek részleges vezetésén kívül tetemesen befolyt arra, hogy az ifjabb orvosi nemzedék buzdítása által azon egyetemen tudományos működése az utóbbi időben tetemes lendületet nyert.

Bokros érdemei nem maradtak elismerés nélkül. A magyar tud. akadémia 1864-ben levelező, 1877-ben rendes tagjává választotta. Élettanának első kötetét még 1864-ben a Marczibányi-alapítványból 200 aranyval, 20 év múlva ez első nagy jutalom után Gyógyszer-tanát 1884-ben a Fáy-alapból 1800 frnyit jutalomban részesítette. A magyarországi gyógyszerészek általános egylete tisztelbeli tagjává választotta. A belügyminiszter az országos közegészségi tanácsnak előbb rendkívüli, aztán rendes tagjává nevezte ki s mint ilyen az első magyar gyógyszerkönyv szerkesztésében szerzett magának érdemeket. A király a közelet téren szerzett érdemeinek elismerésül a vaskorona III. oszt. lovagrendjével díszítette fel.

Balogh Kálmán jelenleg 50 éves, javakorában levő férfi, kinek erőteljes szervezetén a folytonos és kitartó nagy terjedelmű munka dacára a természet-erőleg bekövetkezni szokott ernyedés nyomai még nem látszanak. Orvosi ügyeink tovább fejlődése még sokat remél hosszúság és kitartó munka által szerzett tapasztalatai alapján teendő további működéséül.

KORÁNYI FRIGYES 1828-ban született Nagy-Kállón, Szabolcsmegyében. Gimnáziumi tanulmányai után orvosi tanfolyamát a budapesti egyetemen végezte. 1851-ben orvostudor, 1852-ben sebsész tudorá avatották föl. 1849/50-ben, még orvosi tanfolyamának bevégezte előtt, Balassa tanár oldala mellett mint tisztelbeli segéd működött. 1851 októbertől 1852 májusig a híres Schuh tanár mellett mint mftő-növendék képezte magát. 1852-ben Nagy-Kállón telepedett meg és 13 éven át a szomszéd megyékre is kiterjedő kereset orvosi gyakorlatot üzött. 1861-ben Szabolcs megye főorvosául választották meg és az általa oda tervezett kórház létesítésében, valamint egy szűk kórház vezetésében elismerést és érdemeket vívott ki. 1864-ben a budapesti egyetem orvosi karánál az ideg-kórtanból magántanári képesítést nyert. Az 1864/5-diki télen Pesten kiűtött tífusz-járvány ideje alatt egy nyolcz tereből álló fiókkórház vezetésével bízott meg, mely működése feletti elismerését Pest-város tanácsa jegyzőkönyvileg fejezte ki. 1865 áprilistól fogva a Szent-Rókus-kórházban az idegbetegek számára felállított osztály vezetésével bízták meg. 1866-ban a budapesti egyetem orvosi karánál rendes tanárrá lett és az orvosi-sebsészeti tanfolyamban a belgyógyászat előadásával és tanításával bízott meg, a sebsészeti tanfolyam megszűnése után pedig 1872-ben a II-dik belkórda tanárává nevezetett ki és azóta mint ilyen működik.

Korányi, még mint ifjú orvos, szakkiképzése érdekében Bécsen kívül 1854-ben, Prágában, Jaksch tanár előadásait hallgatta három hónapon át. 1855-ben pedig Párisban két hónapon át Nelaton, Trousseau és más tanár előadásait, 1857-ben két hónapon át Bécsben Braun tanárt. 1858-ban dr. Markusovszky és dr. Hirschler társaságában megtekintette a prágai, lipcei, párisi, londoni orvosi intézeteket. Később, 1872-ben Kolbenhayer építészettel a német, francia és angol kórházak berendezésének tanulmányozására külföldi körutat tett és ezen tapasztalatai alapján adta meg a tervet az egyetemi II. belgyógyászati kórda építéséhez és be-

rendezéséhez, mely intézet újabb orvosi építkezéseinek egyik díszét képezi.

Korányi tanár az orvosi-irodalomban különösen a speciális belgyógyászat terén működik. Számos egyes betegségről írott értekezése részint az «Orvosi Hetilap»-ban, részint önállólag jelent meg, és több azok közül a német irodalomba is átvettették. Belgyógyászati iskolájából tanítványai részéről is számos becses dolgozat jelent meg.

Korányi egyike a legkeresettebb fővárosi gyakorló orvosoknak, kinek orvosi tanácsát az ország minden vidékéről nagy számban keresi fel a szenvedő emberiség. Erdemei elismerésül a felség részéről a kir. tanácsosi címet, majd a III. osztályú vaskorona-rendet nyerte, kormányunk részéről pedig az országos közegészségi tanács alelnökévé nevezetett ki. A magyar tud. akadémia 1884-ben levelező tagjává választotta.

Jelenleg 57 éves, letterejének teljes birtokában, szeretetreméltó és lekötelező nyájias modora miatt ép oly szeretetben és tisztelben részesül orvos-társainál, mint a gyógyulást kereső közönségnél, ékesen szóló, széles látókörű kellemes előadásánál fogva pedig ép oly szívesen hallgatott tanára tanítványainak, mint a milyen örömmel fogadott előadója a tudományos üléseken.

FODOR JÓZSEF orvostudor, a közegészség rendes tanára a budapesti egye emen, a modern egészségügyi eszméknek hazaszerte elterjesztésében előharcos, született 1843-ban. Gimnáziumi tanulmányait Pécsen, orvosi tanfolyamát Budapesten végezte. Tanfolyamának bevégezte után a törvényszéki orvostani és orvosi közrendészeti tanszék segédje lett. 1871-ben a külföld közegészségügyi viszonyainak tanulmányozására európai utat tett és különösen tanulmányozta e tekintetben a közegészségügy klasszikus földjét, Angliát, és hazajötté után e tanulmányát Anglia közegészségügyi viszonyairól írott nagyobb monográfiájában közzétette. 1872-ben a kolozsvári egyetemhez nevezetett ki a közegészségrendes tanárává. 1874-ben pedig a budapesti egyetemhez jött, miután itt is egy önálló közegészségi tanszék lett rendszeresítve.

Irodalmi munkássága különösen a közegészségrendes körében mozog. Számos ily irányú értekezés jelent meg tőle az «Orvosi Hetilap» és a «Természettudományi Közöny» hasábjain, a m. t. akadémia értekezéseiben és a külföldi, különösen a német folyóiratokban. Nagyobb tanulmányát «Budapest főváros talaj-, viz-, és levegőviszonyairól» az akadémia a Marczibányi-féle nagy jutalommal tüntette ki.

Fodor tanára a közegészségrendesből nálunk egész kis iskolát alapított, melynek buvárlatai az «Orvosi Hetilap» ő általa szerkesztett közegészségügyi mellékletében látnak napvilágot.

Fodor e mellett élénk részt vesz a hazai összes orvos- és természet-tudományi mozgalmakban, mint a természet-tudományi társulat első titkára annak közlönye és kiadványai gondos és körültekintő szerkesztésével, a népszerű tudomány estélyek és szakfelolvasások czéljait egybeállításával lényegesen befolyt arra, hogy e legnépszerűbb tudományos társulat hova tovább mind jobban föliragzódik.

Fodort a m. t. akadémia 1878-ban levelező, 1883-ban rendes tagjává választotta. Az 1883-ban Budapesten tartott nemzetközi statisztikai kongresszuson mint előadó szerepelt. A közegészségi tanácsnak előbb rendkívüli, majd rendes tagjává nevezetett ki. A budapesti egyetem orvosi karában mint kari jegyző működik.

Fodorra a hazai közegészségügy felvirágoztatásában még nagy szerepe van. Fiatal, a munkaképesség tetőfokán álló kora, széles szakismerete, élénk, eleven irány, az emberek között könnyed mozgása különösen képessé teszik őt arra, hogy a közegészségügyi eszmék iránt a fogékonyságot nemcsak a szűkebb orvosi körökben, hanem a nagy közönségben is felkeltse.

GEHARDT LAJOS született 1836-ban Budapesten. Orvostudorá lett 1860-ban, sebsész tudorá 1861-ben a budapesti egyetemen. 1860—1864-ig Sauer belgyógyászati tanár segédje volt. 1863-ban a mellkórisme és mellkórtan magántanára lett és 1864-ben a sebsészeti tanfolyamon az üresedésben levő belgyógyászat tanszékét helyettesítette. Szintén ez évben a Sz. Rókus-kórházban felállított mellbeteg-osztály vezetésével bízott meg és egyszersmind főorvosi címmel ruháztatott föl. 1868-ban az egyetemen rendkívüli tanárrá nevezetett ki. 1873-ban a

Sz. Rókus-kórház helyettes, majd rendes igazgatója lett. Mint ilyen erőteljes kézzel vezeti a kórház ügyeit és az intézet pénzügyi adminisztrációjában böles tapintattal igyekszik kiegyeztetni a tudomány előhaladása követelte kívánalmak és a fennálló anyagi viszonyok között felmerülő különbségeket.

A fővárosi új kórház építése, berendezése ügyében Hausmann építésszel a főváros megbízása folytán nagyobb külföldi körutat tett és szerzett tapasztalatait ez újabb fővárosi középület berendezésében kitűnően értékesítette.

Gebhardt tanárnak mint kórház-igazgatónak első sorban ugyan mindig a vezetése alatt álló intézet szorosan vett humanitárius céljai lebegnek szem előtt és azon czéloknak erőteljes védelmezője minden irányban; másfelől azonban az orvosi oktatásügynek is tetemes szolgálatot tesz az által, hogy a vezetése alatt álló intézet gazdag beteg-anyagának nagyobb részt orvosi oktatással is foglalkozó főorvosai részéről a tanítás céljaira felhasználása elé akadályokat nem gördít, sőt azt a körülmények szerint lehetőleg elősegíteni igyekszik.

Gebhardt tanár országos kiállításunkon az egészségügyi jurynek elnöke.

PATRUBÁNY GERGELY 1830-ban született. Orvostudori oklevelet nyert a budapesti egyetemen 1856-ban, sebsész-tudorá lett 1857-ben. 1858-ban a fővárosban magángyakorlatot kezdett. 1862-ben a budapesti kir. orvos-egylet másodtitkára lett. 1863-ban magántanári képesítést nyert a védhímlőoltásból és a központi oltó-intézet igazgatásával bízott meg. 1864-től kezdve több évig a budai Császárfürdő rendelő-orvosa volt. Az 1865/8-iki és 1869/72-iki országgyűléseken mint Erzsébetváros képviselője a Deák-párt soraiban foglalt helyet. Szeretettelő modoránál fogva a főváros intéző köreiben tetemes népszerűségre tett szert, minek ki-folyása, hogy még 1873-ban Budapest város főorvosává választották és azóta az övé az a kiváló földadat, hogy vezesse a főváros egészségügyeit.

MÜLLER KÁLMÁN, a kongresszus vezértitkára, a fiatalabb orvosi nemzedék egyik tehetséges tagja, Budapesten született 1849-ben. Orvosi tanfolyamát részint a budapesti, részint a bécsi egyetemen végezte. Orvostudor lett 1871-ben, sebsész tudor 1874-ben. Orvosi tanfolyama alatt több pályadíjat nyert. 1872-ben a bécsi kórházban és a poliklinikán gyakornokoskodott, majd Bamberger tanár belgyógyászati kórodája mellett működött mint gyakornok és tanársegéd. 1873-ban tudományos utra indult és külföldön a berlini és párisi kórodákat látogatta. 1875-ben a budapesti egyetem orvoskaránál a hasbetegségek kór- és gyógytanából magántanári képesítést nyert, 1884-ben pedig ugyane tárgyól rendkívüli tanárrá nevezetett ki. 1881 óta a Sz. Rókus-kórházban a IX. osztály rendelő főorvosa gyanánt működik.

Számos tudományos tartalmu czikkei részint az «Orvosi Hetilap»-ban, részint külföldi folyóiratokban látnak napvilágot. Tevékeny részt vett a természet-tudományi társulat és budapesti kir. orvosegylet, valamint a magyar orvosok és természetvizsgálók vándorgyűlésének tudományos üléseinben. 1885-ben a közegészségügyi tanács rendkívüli tagjává nevezetett ki.

Különösen kitűnt az 1883-diki első szünidei orvosi kurzus rendezése alkalmával, midőn szerző képességének a kurzus várakozáson felül sikerülése által bebizonyított kitűnő jelét adta. Az ő ügyes, szorgalmas, kitartó szervező működésének sokat köszön a mostan tartandó orvosi kongresszus is, melynek a tagok feltűnő nagy számban jelentkezéséből előre is következtethető sikerre az ő érdemének örögbizátsához ismét egy újabb mozzanattal fog járulni.

H. E.

ERDEI BOLYONGÁS.

A fenyves örök, mely árnyu magányán
Visz társalan éji utam.
Lent én, odafenn a magasban
Bolyg a kora ősznek fellegi közt
A hold és mint a hajótört,
Fuldoklik a bős habokon kimerülten.
És újra kivergődik, színtelen arcán
Szomorú kétségbeeséssel,
S rá, szótlan utasra s néma utamra
Egy bágyadt sugára téved.

Ott rezg a hanyatló csillag is, egykor
Meghittem a boldog időkben,
Tanufénye szívem titkának a multban,
S kétkedve, vajon csak bánatom-e
A sötét alak, a ki kiser most:
A permeteg-ült fák lombjai között
Kémlő pillantata olykor
Mint tolvajlámpa kivillan.
Könnyeznek a fák, pompán tör elő
A bérczi patak zokogása.
Hallom, bár rejti a mélység,
Egyhangu panaszra árulja el őt,
A természet Niobéját,
Ki könnyeiben örök él,
S bujdosva színtelen, nem hagyja el ágát,
Hol izekre töreget nem lel nyugodalmat,
Mint emlékezetemnek
A mult a a jövendő partjai közt
Bíval hompolygó folyója.

Oh, hogyha ez elhagyott utamon,
Hol ősi vadon komor éje merít el,
Járnék még kedvesemmel,
Járhatnék nappali fényben,
A harmatos lába,
Rózsakoszorúza
Hajnal sugarában,
Ifjuság tündére vezetne,
Kisérne madárral,
És illata tarka virágnak,
Érintene enyhet adó csók
Szellőskék légy ajakáról,
S oh szép szerelem, te kínálnál
Rejtekeid fakadó eperével!
Vagy hallhatnám csak ujjonnan,
Villám közepett, mint szenvedelem
Gyilkos kitorésú csatáin,
Eg- s földrázó dörögét bár,
Mennydörögét a viharzivatnyárnak,
A gyönyörteli, édes, a lánghéví nyárnak!

BARTÓK LAJOS.

A SZÖNYEGEK AZ ORSZÁGOS KIÁLLITÁSON.

(A szövésminiatúr szimbolikus eredete. Keleti és európai szőnyegek. Jellegzetességek a széklai, szász, román, oszángó, szerb és törontali szőnyegeken. Bulgáriai szőnyegek. A Haas Fülöp és fia cég.)

Nincs a háziiparnak ősbibb iránya, mint a szőnyegszövés. Az őskori emlékek tele vannak vonatkozásokkal, melyek kétségen kívül helyezik, hogy az emberiség akkor foglalkozott már szövésével, mikor legelső szükségleteinek kielégítéséről kezdett gondoskodni. Nemcsak a biblia, de a régi görög és római írók is megemlíkeznek már a keleti fejedelmek által a szőnyegeken kifejtett fényezésről, s a Sassanidák egykori uralkodójáról, Kosuról, a 7-ik századból föl van jegyezve, hogy királyi palotájában harmincezer gazdag szőnyeg, negyvenezer ezüst-ozslop, egy kupra aggattot, s a csillagok mozgását utánozó ezer arany-golyó, arannyal s ezüsttel himzett szövetek, selymekelmék voltak dísz gyanánt felhalmozva. Mindenesetre tény az, hogy a szőnyegek kultusza keletről ered, a mint hogy ma is ott ünnek legnagyobb luxust velők.

A régi szőnyegek díszítő elemei kétségen kívül az őshit szimbolikus jelei voltak, az ó-pogányi runák, melyek lassanként közönségesebb elterjedést nyertek, ugyanabban az arányban, a mint eredeti értelmüket elvesztették, s az ábécze közönséges betűivé váltak. Nincs kétség benne, hogy a magyar, mint keleti nép, bár idő folytán szintén átvette ez szimbolikus elemeket, birt és ma is bir oly független elemekkel népies szövészetében, melyek ősi fogalmaira vannak vonatkozásal. De túlnyomó azoknak a jegyeknek száma, melyek kölcsönvetekül tekinthetők. Természetes ez, ha meggondoljuk, hogy házában a különböző népfajok szorosabb viszonya mellett a háziipar sem igen fejlődhetett független alapon, hanem igen nagy mértékben ki volt téve mindenha az idegen befolyásoknak. E tekintetben igen jellemző például a hunyadmezei és az alföldi románság népiipari motívumainak egybevetése, továbbá a székelyeké és a csángóké, mely utóbbiaknál mindig félreismerhetlen a keleti befolyás, melyet bolgár, szerb, stb. aludnai szomszédjaiktól nyertek.

Soroljunk fel egy párt a szövészet népiipar szimbolikus jelei közül, a mint azok ma is tanulmányozhatók a kiállításán látható darabokon. A skarabéus (a szent bogár), mely az egiptomiaknál a túlvilág szimbóluma volt, továbbá a teknősbéka, mely a mongoloknál a földet

jelképezte, s melyek a keleti és japáni szőnyegek rendkívül elterjedt ornamentális elemek, a torontáli szerb tylimeken is újra meg újra előfordulnak. A szivből kihajtó kereszt alakzatával, mely az egyiptomiaknál az ifjuság jelképe volt, a szerb és székely munkákon találkozunk újra, s végre a régiék jelvies írásmódjában napot, vagy istent jelentő csillag egyaránt felismerhető a román, a bolgár stb. szöveteken. Román és torontáli szőnyegek találkoznak még a félhold, a görög chi és omikron jegyeivel is. Gyakori runa a Z betű is a keleti s így a szerb szőnyegek, mely igen valószínű, hogy a villám cik-cak-jából vétetett. A görög Σ vagy S betű végül, mely a görögöknél a termékenység runája volt, egyaránt felismerhető a bosnyák, a torontáli, a kalotaszegi, a hunyadmegei román és székely készítményeken. Ily kölcsönvevésre vall néha maga a név is, mert lehetetlen például, hogy a csángók által ugynevezett „elifántos”, melynek határozott őskeleti jellege különben is kétségen felül áll, nevét magyar alkalmazótól kapta volna.

Teljesen indokoltnak látszik tehát ezek után, ha nagy általánosságban csak kétféle szőnyegről lehet szó, keleti szőnyegekről, melyek bizonyos kezdetleges apparátuson kézi munka útján állítatnak elő, és szorosabb értelemben vett európaiakról, melyek szövészekeken készülnek. Keleti szőnyegek alatt tehát egy kalap alá csoportosítva értjük azokat, melyeket India, Persia, Törökország, Bulgária, Erdély és Magyarország, Oláhország, a Kaukázus és Horvát-Tórország szolgáltat. Gondos és szolid munka jellemzi ezeket, de másfelől a minták is, melyekben mellőzve van a perspektíva és az állat- és növényvilág természeti utánzata s a helyett harmonikus ornamentumok lépnek előtérbe. Magok az állatidomok is mintegy geometriai vonalokká olvadnak föl.

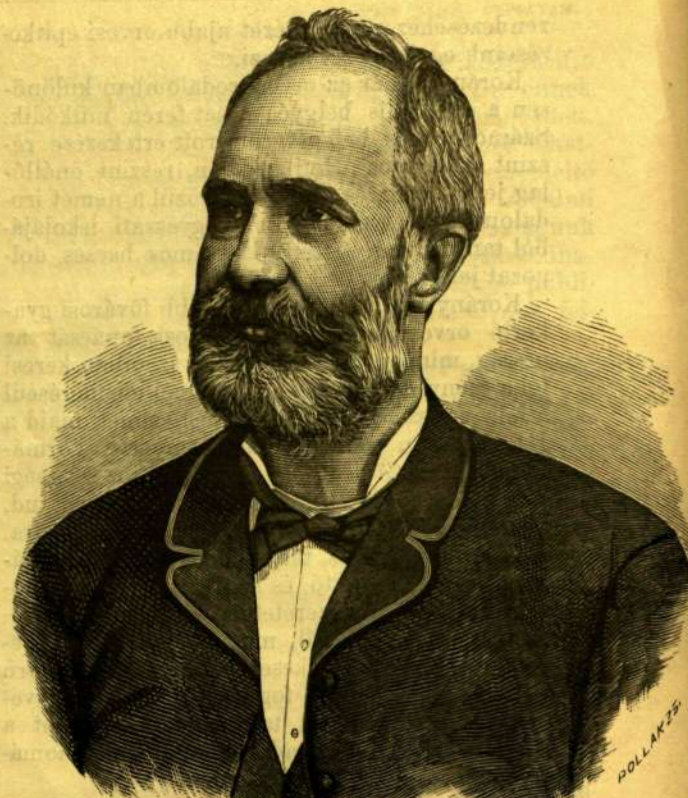
Bizonyos ugyan, hogy a tulajdonképeni értelemben vett európai szőnyegipar remekei, a pompás velencei arazzi-k, a gobelinék és beauvais-k is több tekintetben voltak alávétve e kelet hódító befolyásának, ámde ezeknek hagyományai együttesen a nagy flamand takácsokra vihetők vissza, kik Olasz- és Franciaországot elárasztva északról magokkal hozott minták után, sőt egy-egy Tizian, Pordenone által is segítve látták el gazdag patronusaikat ama csodás alkotásokkal, melyek Velence templomaiban és palotái ablakain lebegtetik ma is szuete, poros, időtől halvány foszlányaikat.

Hogy a minket ezuttal közelebből érdeklő szőnyegzikkéknél maradjunk, egy futó tekintet is meggyőz arról, hogy a különböző népfajoknál mennyire eltérő stylokat tapasztalhatunk ugy a színek, mint a motívumok tekintetében. Bizonyos például, hogy a délvidéki szlávok és románok általában riktóbb színeket s gazdagabb rajzokat mutatnak. Közel állnak hozzájuk a felvidéki tótok is, de a kinnél a színek mégis halványabbak. Legegyszerűbbek színben és motívumokban a székely és szász szőnyegek, mondhatni nem az ellentétek ereje, de az egymásba olvadás szelid varázsával hatnak, s ekkép egy magasabb kultúra hatása érzik rajtuk. A határozott zöld és piros szín csak ritkán fordul elő s tagozás tekintetében is hátrább állanak. Érdekes az ellentét a székely és szász gyapjuszöveteknél, a durvább pokróczok vagy csergék, s a finomabb terítők vagy festések közt. Amazok csak különböző színű, hosszú, egyenes sávolyokat mutatnak, ezek pedig különféle színű török sávolyokat, vagy hosszukak, hegyes négyzet-idomokat. Az előbbieket székely elnevezése kigyós, az utóbbiaké virágos.

Már a délvidéki szerb, bolgár és román szőnyegeknel változatosabb színeket s idomokat észlelünk. Széles szegélyű alapszínen mutatják a legtarkább rajzokat, úgy hogy már a szegély és alapszín ellentéte is erősen hat. A szegély rendszerint fekete, kék vagy zöld, az alapszín fehér, zöld s legtöbbször vörös. Durva csergék náluk ritkán fordulnak elő, de finom festések

FODOR JÓZSEF,
a IV. szakszintály elnöke.

GEBHARDT LAJOS,
az I. szakszintály elnöke.

PATRUBY GERGELY,
értekezleti elnök.

MÜLLER KÁLMÁN,
a kongresszus vezértitkára.

BALOGH KÁLMÁN,
a III. szakszintály elnöke.

MARKUSOVITS LAJOS,
a kongresszus elnöke.

KORÁNYI FRIGYES,
a II. szakszintály elnöke.

AZ ORSZÁGOS ORVOSI KONGRESSZUS VEZÉRFÉRFIAI.

sem. Sajátságos jellegök még a délvidéki szőnyegeknek, hogy a különböző színű darabok nem fonódnak egybe, hanem sarkaikon fűződnek a többi színekhez, úgy hogy nemcsak a színek riktó ellentéte, de a külső elhatárolás is fokozza az éles hatást. Ép ezért sok ily délvidéki szőnyeg egész lyukacsos. A műkedvelők azonban ép ebben látják a kézimunka előnyeit biztosítva s ép azért az ilyeneket tartják nagyobb becsben, bárha kényesebbek s hamarabb pusztulnak. Hihető azonban, hogy a gyáripar mai fejlettsége az ily darabokat is képes lesz bizonyos fokig utánozni.

Nemcsak szépségénél, de elterjedésénél fogva is különös tekintet érdemel a torontáli szőnyeg s a magyarországi bolgárok szőnyeg-ipara, melyet Mirsava József ó-bessenyi lakos, Valkány mellől, képvisel a házi-iparcsarnokban. Sajátságos, hogy e magyarul alig beszélő nép az, melynek szövészetében határozott nyomaira akadunk a magyar nemzeti színek alkalmá-

zásának. Az itt látható asztal- és ágytakarók s szőnyegneműek közt a fekete, csikos, vagy csilagos vörös minta különben a túlnyomó, de gyakori az ugynevezett cifra alma-idom is. Ép ugy házi festékekkel rendelkeznek, mint a horvát parasztok, s különösen a szép sárga selymet finom sáfrányval állítják elő, míg a fehér színt rendszeren festetlen hagyják. Tekhnikájuk egyik fogása, hogy a gyapjút, mielőtt megszövik, kétszer forró vízben mossák meg szappannal. Egyébiránt Ó-Bessenyön minden házban foglalkoznak gyapjuszövésssel s e czikk Bukarestbe, Prágába, Triestbe is jelentékeny exportot tudtak magoknak biztosítani.

Nem szabad összetévesztenünk a magyarországi bolgárok szőnyeg-készítményeit a tulajdonképeni bulgáriai szőnyegekkel, melyekről ezuttal részletesebben akarunk szólni. Bulgáriában alig van ház, hol szövészek ne volna. Sok helyütt nemcsak télen át, de nyáron is dolgoznak rajtuk s jellemző, hogy egy ideig a sző-

nyegszövést felsőbb tilalomra be kellett forma szerint szüntetni, oly károsan hatott az vissza a mezőgazdaságra, elvonván a falusi népet földje megművelésétől. Ugy a nő, mint a férfi ruházatát teljesen a háziipar útján állítja elő.

A nő követi férjét a mezőre, hogy vele versegyezze végezze a legnehezebb mezei munkákat; utközben azonban az orsót forgatja. A mint a férfinak a csibuk, ugy a nőnek az orsó elválasztatlan kísérője; akár látogatásra megy a nő, akár a piacon árul, orsója mindig vele van. A szövészekeken kétféle vásznakat készítenek, egy erős, szinte elnyithetetlen fajtát fehérneműnek s egy finomabb és vékonyabb fajtát az igen kedvelt „peskire” nevű kendőkhöz. A peskirek, melyeket a torontálmegei és bánáti szerbek is ismernek és szövik, nagy szerepet játszanak a bulgárok között. Minden nő azon van, hogy férjének és gyermekeinek minél pompásabb peskiret szőjjön; legtöbbje azonban kívül himezve is van. Hajdan a panajirok telve voltak

rendkívül szép peskirekkel, melyek közt egy-egy ritka műbelső is birt; ám utóbbi időben már csak csekélyebb értékű kendők találhatók a piacokon, melyeket nagy részben idegenek vásárolnak meg.

Terjünk vissza azonban tanulmányunk tulajdonképeni tárgyára, a szőnyegekre és a sajalóra vagy posztoszővetekre. Bulgáriában a szőnyegipar ma már korántsem áll azon a fokon, melyen korábban, de mindamellett még elég tekintélyes. Főleg a Sveti Nikola és a Ciporova Balkán között üzik. A san-stefanoi békekötés előtt, mikor e helység még Bulgáriához tartozott, Pirov volt a bulgáriai szőnyeg-ipar fő-emporiuma, hol a szőnyegárúk piacra kerültek és a rendelések átvették. Most, hogy Pirov Szerbiába lett bekebelezve, más központról kellett gondoskodni és ez Ciporova lett, mely ma mind előbb Pirov. Ciporovica körül minden helység foglalkozik szőnyeg-iparral; így Po-

merdia, Evlak, Luka, Meljeve, Lopusna, Mitrovi, Felovica, Ravna, Gavezda, Glavanoci stb.

A Balkán-félszigetről eredő szőnyegek csaknem mind Pirocsanszki Kilim (piroti szőnyeg) név alatt kerültek kereskedésbe. Természetesen ezek csak részben voltak pirotiak. A műértő első tekintetre föl bírja ősmerni egy balkánszőnyeg eredetét, annyira különbözik vidékek szerint a készítmény, a színvegyület és a nagyság.

Rendkívül termékenynek nevezhető a bulgáriai szőnyegipar, bár korábban még többet készítettek, mert piacuk is nagyobb volt, különösen mikor még a százezernyi török lakos nem vándorolt ki Bulgáriából. Mert a szőnyeg tudvaleg nélkülözhetlen házi eszköz a mohamedánok; szőnyeg nélkül nem indul utnak, sem nem imádkozik. Mindamellett a kereslet még ma is jelentékeny. A házak falain körülfutó fapadok tele vannak szőnyegekkel s ezek pótollják az ágyneműket is. Sőt ünnepi alkalmánál is legszebb szőnyegeivel díszíti szobáját a bulgár.

A mondottak dacára Bulgária mégis több szőnyeget produkál, mint a mennyit felhasznál s így a felesleget kivittl üznek, a mely kivitelnek aztán a külföldön jó piacza van. Legjobb piaczai azonban a bulgáriai szőnyegeknek mindig Oláhország és Rumélia voltak. Utóbbi időben Konstantinápoly is nagy mennyiséget vásárol be s ezeket a stambuli bazárban 150—200 perczent haszonnal értékesíti. De mint említettük, a mohamedánok kivándorlása miatt ma már a termelés mégis túlnyomó, úgy hogy ha Bulgária új kiviteli összeköttetéseket nem biztosít magának, a mire nézve pedig hiányzik náluk az üzleti szellem, ezt a bulgár szőnyegipar fogja előbb-utóbb megszenvedni.

Jegyezzük meg általában, hogy a bulgáriai szőnyegek közt kétféle különböztethető meg: a tiszta, szolid munka, szövésben, mint színészenben, hamisítatlan, s amaz alsóbb nemű, melyet főképek Berkoviczban és környékén készítenek. Az előbbieket szerves növényi színekkel festvők, melyek a lakosok tikkát képezik, s mindig megtartják friss színüket, míg a berkoviczi szőnyegek anilinnal vannak festve, s már néhány év múlva meghalványodnak. Ez utóbbiak természetesen olcsóbbak a ciporoviceieknel, de értékre nézve hozzá sem hasonlíthatók amazokhoz.

Oly helységeken, hol a szőnyeg-ipart üzik, alig van házablak, hol ki ne lenne függeszte száradni a mosott vagy festett gyapju, ugyszólván minden ház egy kis gyár, melyben színtelenül szorgos kezek foglalatokodnak. Egy szőnyegen rendszeren két-három személy dolgozik, de nagyobbakat ritkán készítenek, a normális nagyság két méter hosszúság s egy méter szélesség, s legfőképpen ily kisebb darabokat varnak együvé. Mindamellett megrendelésre s bizonyos előleg lefizetése mellett nagyobbakat készítenek is elvállalják s az ilyeneken 5—10 nő dolgozik egyszerre, s ha a munkaerő a háznál épen nem elegendő, akkor a szomszédoktól hoznak segítséget. A munkabér felette olcsó; egy lány 40—50 krajczárért dolgozik reggeltől napestig.

A gyapjút vagy keeskeszört rendszeren ehhez való tapaviczban mossák, de néha a valaviczában is; mindkettő elmésen szerkesztett készekkel, melyek a vizet feltétlen szolgájkává teszik az ipar czeljainak. Különböben a bulgárok igen ügyesek vízműveknek gazdasági és ipari czelokra való alkalmazásában. Meggyőződhünk erről Budapestten is, a főváros közelében elterülő bulgár zöldséges kertek szemléleténél. Ha a gyapju meg van mosva, akkor a festésre kiválogatják. A festést többnyire férfiak végzik, ők állítják fel a szövészeket is. A színészes tisztaságtól függ a szőnyeg értéke, de szépsége kizárólag az ügyes női ujjaktól ered, melyek a tarka szálakat vegyítik, s a dessint szálféleképp alkalmazják. A barna, fekete, sárga, piros, kék és fehér színekkel a legcsodálatosabb eredményeket tudják elérni, s kevés népnél van a színés idomérzek úgy kifejlödvé, mint a bulgár nőknél.

Bilinsky Karolina, Szofiából, a keleti pavil-

lon bejártánál igen szép bulgáriai szőnyegeket állít közszemlére és árusít el, melyeken már a bulgáriai és macedoniai himzést is láthatjuk orientális gazdagságával képviselve. Vannak ezek között ritka szép 100—150 éves darabok is, és olyanok, melyeken a himzés maga 2—3 évi munkába került, de moshatók és csaknem egy örökkévalóságra vannak számítva. Csodálatos, hogy ennyi munka eredményét hogyan lehet 40—50 forintért eladni. A himzések mindenütt dús változatokat tüntetnek fel, s fölöt-
tebb érdekesek rajtuk a szélében használt ablak- és ajtóminták. Más minták még a «stambuli» nevezetű, a «grosever» (garasforma kerekded) de a «szultizsá»-nak nevezett aranyhimzés. A csángóktól ismert elefántos mintát is feltaláljuk itt, főképp macedoniai himzésekben s ez is mutatja a minta eredeti orientális jellegét, mely azonban nálunk is el van már terjedve. Vastag himzett harisnyák és ingelők is érdekes speciálitásai a bulgár nép szövő és himző iparának.

A mi a szőnyeg- és butorszővetek gyári előállítását illeti, hazánkban e téren nem találkozhatsz nyomatékossággal névvel a Haas Fülöp és fia cégénél, melynek kiállítása az iparcarnok egy szöglet-fülkéjében csinos csoportozatban van bemutatva. E rendkívül kiterjedt üzletű cégnek huszonegy városban van világszerte fiókraktára, ugy mint: Budapest, Bécs, Prága, Grác, Lemberg, Milano, Nápoly, Genua, Bukarest, Trieszt, Brunn, Jasszi, Berlin, Hamburg, Páris, London, New-York, Konstantinápoly, Kairó, Alexandria és Kopenhágában. Hat gyára szolgáltatja a művelt világ minden előkelő házbereendezéséhez a szükséges szőnyegeket, ezek közt Ebergassingban, Bécsben, Mittersdorfban, Bradfordban (Csehország) s legújában Aranyos-Maróthon, hol az egész vidéknek bő keresetforrást nyújt a hatalmas méreteiben működő gyár.

A Haas-féle kiállítás a butorok és dekoratív lakberendezések csoportjában, az iparcarnok északi kapujánál van elhelyezve, ugyanott, a hol a honi kétfestő-ípar dícsékedik igazán bámulatos haladásával. Óriási szőnyegdarabok, rendkívüli színpompájú és csodás mintájú puha butorszővetek pompáznak itt, hirdete a honi ipar új diadalát. A keleti pavilonban is állított ki a Haas-cég keleti szőnyeg-utánpótlókat, melyek színben és rajzban híven tükrözik vissza a keleti világ tündéri varázsát. S végre részt vett abban a hódolatban is, melylyel a magyar iparos-világ róttá le hálája adóját 6 felségének a királynak, a mennyiben a királypavilonban a nagy terem és 6 felsége a királyné szalonjában szőnyegzete ez igazi világház izlését és előrehaladottságát dicséri.

HÍRES TUDÓS NŐK.

A stockholmi egyetem közelebb Dr. Kowalewzski Zsófia asszonyt azzal a nőre nézve megítéssel meghívással tüntette ki, hogy mint magántanár előadásokat tartson az egyetemen a matematikából. Dr. Kowalewzski levén jelenleg az egyetlen nő-tanár az összes európai főiskolákban, nem esoda, ha ez eset feltűnést keltett, annál inkább, mert a valóban nagy tudományú hölgy szakmája a felsőbb mathezis, tehát oly tárgy, melyről a közvélemény hajlandó azt hinni, hogy nagyon idegenszerű a nők tehetségeitől és hajlamaitól. Mindamellett, ha felütjük a történelem lapjait, látni fogjuk, hogy a tudós nők közül aránylag sokan jutottak el az egyetemi tanárságra s még többen voltak olyanok, kik mint matematikusok tűntek ki.

Már a múlt században találunk Olaszországban egy nőt, *Agesi Mariát*, ki a matematikai és bölcsészeti tudományokban, melyeket pedig akkor a tudományok legmagasabb fokának tekintettek, nagy tekintélyt vívott ki magának. A ritka tehetségű nő 15 éves korában már értette anyanyelvén kívül a francia, spanyol, német, latin, görög és héber nyelveket; husz éves korában nyilvános vitakozásnál kétszáz bölcsészeti téttel bámulatraméltóan védelmezett s csakhamar ezután egy matematikai művet írt, mely oly feltűnést keltett, hogy XIV. Benedek pápa a híres bolognai egyetemen neki adta a matematikai tanszéket, melyet hosszú ideig köztetszére töltött be. Ugyanez időben a világhírű egyetemen még egy más nő-tanár is volt,

Bassi Laura. E nő 1732-ben egész szabályszerűen nyerte el a bölcsészettudori oklevelet, az említett XIV. Benedek pápa csakhamar azután kinevezte őt a fizika tanárává s előadásait nagyon sokan hallgatták s tudományos kutatásait, melyek által nagy hírnevet szerzett magának, épen nem hátráltatta, hogy, mint Veratti orvos neje, nagy család élén állott s 12 fia volt, kiknek neveléséről mind maga gondoskodott.

Paduában az egyetemen *Piscopia Ilona* tanított bölcsészetet s e mellett több matematikai és csillagászati művet szerkesztett. Ugyanitt tanított *Novelle d'Andrea*, egyházjogot adva elő nagy tetszés mellett. E híres nőnél még az a sajátos eset is előfordult, hogy, mivel szép asszony volt, tanszéke el volt függőözve, nehogy a hallgatók a szép arcz bámulata miatt figyelmenlekedjenek. Napjainkban is élt egy híres olasz nő, *Signora Catharina Scarpellini*. E nő számos tudós társaság tagja volt s a római kapitolumon levő csillagvizsgáló-intézet igazgatója.

Legnagyobb hírnévre tettek szert az angol tudós hölgyek. A hosszú sorozatból csak kettőt említünk különösen, mint legjelesebbeket. *Sommerville Mária* korának legjelesebb fizikusai közé tartozott, számos nevezetes fölfedezést tett s tudományos művei még ma is becsesek. Ugy ő, mint *Herschel Karolina*, a tudományok történetében maradandó névvel bírnak. Ez utóbbi 31 éves korában lett testvére, a világhírű Herschel Vilmos segítje s 40 évig dolgozott mellette. Az égboltozatot oly kitűnően ismerte, hogy Flammstádt csillagászati atlaszát s a csillagok jegyzékét saját vizsgálatai alapján jelentékenyen kibővítette. Sok új üstökös fedezett fel, köztök az oly híressé lett Encke üstökös. A kitűnő nő 1848-ban 98 éves korában halt meg.

Híres tudós volt *Du Châtelet marquisné* is, Voltaire barátja, ki legelőször ismertette meg a francziákkal Newton rendszerét, s ki a «tűz lényegéről» írt értekezésével az Intitutut jutalmat nyerte el. Egy másik francia nő, *Germain Zsófia* kisasszony, *Leblanc* név alatt évekig levelezett Guszszal matematikai tárgyról, úgy, hogy a német tudós nem is sejtette, hogy e név alatt nő lappang. Ugyane tudós nő 1816-ban egy nehéz matematikai kérdéssel megnyerte a francia akadémia nagy díját. *Leput Hortense* is jeles csillagász volt s az ő nevével neveztek el tiszteletből a *Hortenzia* név alatt ismert szép virágot. E nő volt Clairaut és Lalande híres csillagászok segéde a legnehezebb számítások tételénél. Ujában *Hewelke asszony* Danzingban férjét, *Eimmert asszony* Nürnbergben atyját segítette a csillagászati tanulmányokban s 1847-ben egyidejűleg két nő, *Rümcker asszony* Hamburgban s *Mitchel Mari asszony* Észak-Amerikában fedezték föl azt az üstökös, mely Olbert jegyzékében a 182-ik számmal jelöltetik.

SÁNDOR MÁTYÁS VERNE GYULA REGÉNYE.

FRANZIÁBÓL FORDÍTOTTA HUSZÁR IMRE.

Egyedül jogosított magyar kiadás. Harmadik folytatás.

I. A postagalamb.

A sziciliái nem birt elfojtani egy rémült kiáltást.

— Nem! ismét fölemelkedik! — mondá Sárkány.

És valóban a galamb visszanyerte egyensúlyát a levegő alantabb rétegeiben, aztán hirtelen irányt változtatva, rézsut a város északkeleti része felé tartott.

Sárkány és Zirone a szemekkel kísérték. A csodálatos ösztön által vezérelt madár röp-

tében nyoma se volt a habozásnak. Az ember érezte, hogy egyenesen arra tart, a merre mennie kell, oda, a hova már ez előtt egy órával megérkezett volna, a régi temető fái közt való kényeszerű pihenés nélkül.

Sárkány és társa aggódó figyelemmel néztek utána. Azon töndöttek magukban, vajjon nem fog-e túlröpülni a város falain, a mi terveiket semmivé tette volna.

A mitől féltek, nem következett be.

— Látom... még mindig látom! — kiáltá Zirone, a ki rendkívül éles látással bírt.

— Főleg azt a helyet kell látni, a hol leszáll, még pedig oly jól kell látni, hogy később tüzetesen meg lehessen állapítani, — mondá Sárkány.

A galamb néhány perc múlva leszállt egy házra, melynek esucos homlokzata kiemelkedett a többieké felett, egy f csoport közepette, a város azon részén, mely a kórház és a giardino publico közé van érkeve. Itt eltűnt egy padlásablak nyílásán keresztül, mely felett egy vert vasból készült és áttört művi szelkacs volt látható, melyet bizonyára Quentin Mattys keze készített vala, ha Trieszt véletlenül Németalföldön fekszik.

Az általános irány meg lévén állapítva, nem lehetett nehéz a könnyen felismerhető nagy szelkacsról feltalálni a csucos homlokzatot, melynek tetején az említett padlásablak nyílt, s végre a házat, melyben azon egyen lakott, a kinek a rejtélyes levél szólt.

Sárkány és Zirone azonnal elhagyták a székes-egyházat és miután a Karst lejtőin lementek, több kis utcán végig haladva a Piazza della Legnara jutottak, itt kissé tájékozni kellett magokat, hogy feltalálhassák azon ház csoportokat, melyek a város keleti negyedét képezik.

A két kalandor kissé tévóvázott a helyes irány tekintetében, midőn azon két fő közlekedési vonal torkolatához ért, melyek közül az egyik, a Corso Stadion a népkerthez, a másik pedig, az Aquedotto, e szép befásított utca, a nagy Boschetto sörházhoz vezet. Jobbra térjenek-e avagy balra? Ösztönszerűleg jobbra indultak, azon szándékkal, hogy egymás után megfigyeljenek minden házat egy utcában, miután észre vették, hogy a szelkacs itt emelkedik ki néhány fa lombjai felett.

Végig nézték az Aquedotto valamennyi esucos homlokzatait és háztetőit, a nélkül, hogy megtalálták volna, a mit kerestek. Végre az utca végéhez értek.

— Itt van! — kiáltá Zirone.

S ezzel egy szelkacsra mutatott, melyet a tenger felől lengő szél vasárbocon nyikorgatott egy padlásablak felett, mely körül épen néhány galamb röpösött.

A tévedés ki volt zárva. A postagalamb csakugyan ide röpült.

A szegény külsejű ház csaknem elveszett azon épületesoportban, mely az Aquedotto sarkát képezi.

Sárkány kérdészködött a szomszéd boltokban és csakhamar megtudott mindent, a mit tudni akart.

A házat már több év óta Zathmár László gróf birta és lakta.

— Ki az a Zathmár gróf? — kérde Zirone, a ki e nevet soha se hallotta.

— Hát... Zathmár gróf! — felelé Sárkány.

— De talán megtudakolhatnók?... —

— Majd később, Zirone, ne hamarkodjunk el a dolgot. Csak nyugalom és megfontolás... és most menjünk szállásunkra.

— Igen!... ez az ebéd órája mindazokra nézve, a kiknek joguk van asztalhoz ülni, — jegyzé meg Zirone guynosan.

— Ha ma nem is ebédelünk, — viszonzá Sárkány, — meglehet, hogy holnap ebédelni fogunk. — Kinél?

— Ki tudja, Zirone? Talán Zathmár grófnál. Elindultak, mérsékelt sebességgel, — miért is siettek volna? — s elérkeztek szerény szállásukjukba, mely azonban rájuk nézve még mindig nagyon drága volt, minthogy nem tudták kifizetni szállásukat.

De mily meglepetés várakozott rájuk. — Egy levél érkezett Sárkány számára.

A levélben két darab százás bankjegy volt s a következő sorok:

«Ez az utolsó pénz, melyet ön tőlem kapni fog. A mellékelt összeg elég arra, hogy visszatérhessen Sziciliába, utazzék el és ne hallj többé önről.

Torontál Simon.»

— Ezer ördög! — kiáltá Zirone, — a bankár épen jókor tért észére! No az már igaz, hogy a pénzberek felett soha se kell kétségbeesni.

— Ez az én nézetem is.

— Tehát e pénz arra való lesz, hogy elhagyjuk Triesztet?...

— Nem; arra való lesz, hogy itt maradjunk!

II.

Sándor Mátyás gróf.

A magyarok, a keresztény időszámítás kilenczedik százada körül telepedtek meg mostani hazájukban. Jelenleg Magyarország lakosságának egy harmadát képezik. Lélekszámuk meghaladja az öt milliót. Legyenek bár spanyol, egyiptomi, vagy tatár eredetűek, származzanak bár Attila hunjaitól vagy az északi finnektől, — mint némelyek vitatják, — e kérdés nem tartozik ránk. Mindenekelőtt azt kell szem előtt tartanunk, hogy nem szlávok, se nem németek és valószínűleg nem volna kedvük se szlávokká, se németekké lenni.

A magyarok meg is őrizték vallásukat és buzgó katolikusok voltak a tizenegyedik századtól, tehát azon időtől fogva, midőn az új hitre tértek. Ezenkívül maig is ősi nyelvüket beszélik, ezen eredeti, édes, hangzatos nyelvet, mely alkalmas a költészet minden bűbájának kifejezésére; kevésbé gazdag ugyan a németnél, de tömörebb és erőteljesebb. E nyelv a tizenegyedik századtól a tizenhatodikig helyettesíté a latint a törvényekben és királyi rendeletekben, míg végre később nemzeti nyelvvé lett.

1699 január 21-én a karloviczi békekötés biztosítá Ausztriának Magyarországot és Erdély biróságát.

Husz évvel később a Sanctio Pragmatica ünnepélyesen kijelenté az osztrák-magyar államok elválaszthatatlanságát. Fiugyermek hiányában a leány-ág öröklé a koronát, az elsőszülöttség rende szerint. Ezen új törvény értelmében lépett trónra 1740-ben Mária Terézia, atyja, VI. Károly után, ki az osztrák ház utolsó férfi-sarja volt.

A magyarok kénytelenek voltak meghajolni az erőszak alatt, de még százötven év óta is találkoztak mindenféle osztály- és rangbeliek, a kiknek nem kellett a Pragmatica Sanctio, sem a karloviczi békekötés.*

Azon időben, midőn elbeszélésünk kezdődik, élt egy magas származású magyar, a kinek egész élete két értelemben összpontosult: a gyűlöletben minden iránt, a mi német, és azon reményben, hogy hazája vissza fogja hódítani hajdani autonómiaját. Fialat korában ismerte Kossuthot, és noha születésénél és neveletésénél fogva eltért tőle számos fontos politikai kérdésben, nem tette, hogy e hazafi neves szíve ne bámulja.

Sándor Mátyás gróf Erdélyben lakott, Fogaras vidékén, hűbéri eredetű régi kastélyában, mely az Erdélyt Romániától elválasztó keleti Kárpátok északi előhegyeinek egyikén épült, s a meredek

* Nem tarthattam hivatásomnak *Jules Vernének* Magyarországra vonatkozó sajtószert megjegyzéseit módosítani. *A fordító.*

szirten egész szilaj büszkeségében emelkedett fel, mint egyike azok végső menhelyeknek, melyekben az összeesküvők az utolsó emberig védelmezhetik magukat.

A vasban és rézben gazdag és gondosan kiaknázott szomszéd bányák jelentékeny jövedelmet biztosítottak az Artenak kastély urának. Az uradalom magában foglalta egy részét a fogarasi kerületnek, melynek népessége nem csekélyebb hetenkét ezer léleknél. A lakosok, városiak úgy mint falusiak, nem tülkolták el, hogy Sándor gróf iránt feltétlen hűséggel és határtalan hálával viseltetnek, és soha se feledek el azon jótéteményeket, melyekben a vidéket részesíté. A kastélyt csakugyan különös felügyelet alatt tartotta a bécsi magyar kancellária, mely a monarchia egyéb miniszteriumaitól teljesen független. A legfelsőbb helyen ismerték Artenak urának nézeteit s ezeket figyelemmel kísérték, ha mindjárt a kastély urát nem zaklatták is miattok.

Sándor Mátyás akkoriban harminczöt éves volt. A közepesen valamivel magasabb termete nagy izomerőt árukt el. Nemes és büszke feje széles vállakon nyugodott. Élénk színezetű arca egész tisztaságában képviselte a magyar typut. Gyors mozdulatai, szabatos beszédmodora, szilárd és nyugodt szemének tekintete, vérenek gyors keringése, mely folyvást könnyedén reszketetté orrczimpált és szájszögeit, ajkainak szokott mosolygása, mely a jóság elvitázatlan jele, társalgásának bizonyos megnyerő nyájassága, mindez ösztinte és nemeslelkű természetre vallott. Gyakran észrevették már, hogy nagy hasonlatosság létezik a francia jellem és a magyar jellem közt. Sándor gróf ez állítás élő bizonyítványa volt.

Hogy jellemének csupán egyik fővonását említsük: Sándor gróf, a ki meglehetősen keveset törődött mindazzal a mi őt magát illette, és alkalmlig könnyen elfeledte azon sérelmeket, melyek csak őt magát érték, soha se becsátott meg és nem is becsátott volna meg oly sérelmet, melynek barátai estek volna áldozatul. Igazságos volt a legnagyobb mértékben és gyűlölt minden álnokságot. Innét azon elvi kérlehetlenség, mely nála oly feltűnő mérvben nyilvánult. Nem tartozott azok közé, a kik e világon a büntetést egyedül az istenre bízzák.

Meg kell említenünk e helyen, hogy Sándor Mátyás nagyon komoly neveltetést nyert. A helyett, hogy átengedte volna magát azon élvezeteknek, melyeket nagy vagyonával megszerezhetett volna, inkább hajlamát követé, melyek a természeti és orvosi tudományok felé vonzóttak. Tehetséges orvos vált volna belőle, ha az élet szükségai a betegek gyógyítására kényszerítik. E helyett beérte azzal, hogy a tudósok által nagyon méltányolt vegyész legyen. Magyarországot legkitűnőbb tanintézetek, köztük a selmeczi bányásziskola s a budapesti egyetem, legszorgalmasabb hallgatóik közé számították. E munkás élet kiegészíté és megszüldíté vele született képességeit. Embert csinált belőle a szó legteljesebb értelmében. Kész embernek is tartotta őt mindenki, legelső sorban tanárai, kik azontul is jó barátai maradtak.

Hajdan vigáság, élénkség, zaj, élet uralkodott az Artenak kastélyban. Az erdélyi vadászok szívesen adtak egymásnak légyottot a Kárpátok e meredek szirtjén. Nagy és veszélyes hajtvadászatokat tartottak itt, melyekben Sándor gróf kártyolást kerestett harcias ösztönei számára, melyeket nem érvényesíthetett a politikai téren. Félrevonult ugyan, de figyelmesen szemlélte a dolgok folyását. Élete megszöveva látszott lenni tanulmányai s azon nagyszabású életmód közt, melyet vagyoni körülményei megengedtek. Ezen időtáiban Sándor Réna grófné még élt. Ő volt a gyülekezetek lelke Artenak kastélyban. Elbeszél-

lésünk kezdete előtt tizenöt hónappal a halál elragadta, ifjúságának és szépségének virágában, s nem maradt utána más egy kis leánynál, a ki most két éves volt.

Sándor grófra nézve borzasztó volt a csapás. Vigasztalhatlan maradt mind örökre. A kastély néptelenné, elhagyottá lett. E naptól fogva a kastély ura, mely fájdalomtól lecsúszva, úgy élt itt, mint egy zárdában. Egész élete gyermekében összpontosult, kinek nevelése Lendeck Rozinára, a gróf jószágigazgatójának nejeire volt bízva. E derék és még fiatal nő minden idejét a Sándorok egyetlen örökösének szentelte, s úgy ápolta a gyermeket, mint valódi második anyja.

(Folyt. köv.)

A MÉREGKEVERŐK GYÜRÜJE.

A múlt századok rémtörténeteiben gyakran fordulnak elő rendkívüli mérgezések, melyeknek a holttesten nyomát sem lehet észrevenni. E rendkívüli mérgek gyakran igen kis adagokban is halált okoztak s különösen hírhedt volt e tekintetben a mérgekverő olasz udvaroknál a mérgegyűrű, mely kézzorítás alkalmával is képes volt meggyilkolni valakit, mivel a gyűrűnek egy kis csuca megszurta a bőrt, finom mérget csempészett be, melynek halálozó hatása ellen semmiféle gyógyszer sem létezett.

Ujában az ily csodamergezéseket hajlandók a tudósok mesének tartani, mivel tudomásuk szerint abban az időben még ily kis adagban is halálos hatású mérget nem ismertek; a kurara is csak e században került hozzánk Amerikából.

S mégis kétségtelen, hogy volt ily mérgek, melyet az indusok alattomos gyilkolásokra már évszázadok óta használtak s mely valószínűleg innen került Olaszországba, a mérgekverők e klasszikus országába. Ez az *Abrus pectorius* növényből került. Az indiai mérgekverő e növény magvát egy éjjel s félnap tejből tartja, azután mosárban péppé alakítja, ujaival hengereket csinál belőle s a napon megszáritja. E hengerek — noha csak tűvastagságuk — gyilkoló mérgek. Botjára tűzve ellenségébe vagy annak marhája szúrja. A megszurtt úgy érzi, mintha valami tövis sértette volna meg. Tizenkét óra múlva lázas állapotba jut, rendkívüli szomjat s bányadságot érez. Enni nem tud s néhány nap múlva elhal. Sokszor orbáncz is fejlődik ki nála s a halál bekövetkezett gyorsítja. Nemrég Raol-Pindiben fordult elő ily eset. Egy alvó fiatal ember nyakán szurást észre fölébredt s ellenségét távozni látta. Mivel a szurás további fájdalmat nem okozott, nyugodtan ment dögára, de néhány óra múlva már folyton növekvő fájdalmat érzett nyakán, a kórházba ment, hol heves láza támadt. Nyaka feldagadt s orbáncza keletkezvén, három nap múlva meghalt. Az orvosok az egész köreket lázas állapotnak tulajdonították volna, ha ellensége szurásának helyét anyja előbb nem látja. A felboncolásnál a nyaktól a jobb mellig erősen véres ólomszínű daganatot találtak s a tüdő is gyuladásban volt.

Különböző okokból lehet sejteni, hogy e növény magvait elhozhatt Európába is, s így valószínű, hogy a mérgekverők gyűrűike ez is illesztették.

Braziliában az Abrus növényt édes gyökereirent tenyésztik s magvát szennygyűléseknél népies gyógyszernek használják. A porrártott magot leöntik hideg vízzel s a vízből egy kis mennyiséget a szembe tesznek. Ettől új gyuladás támad, mely azonban 10—15 nap múlva eltűnik s a régi bajt is megszünteti.

Sattler Henrik erlangeni tanár e tekintetben kísérleteket is tett s igen sok feltűnő gyógyítást eszközölt. Nevezetes, hogy az Abrus-mag nem tartalmaz vegyi mérget, de a vizoldatban bacillusok származnak, melyek a gyuladásban levő szem bacillusaihoz nagyon hasonlítanak. Az egyiptomiak és persák a Cassia Abrus magvait használják fel hasonló módon a szemgyulladás ellen.

A mérgekverők gyűrűje a multhoz tartozik; de ugyanazt a mérget, mely egykor a legrettegettebb volt, ma a tudomány rendkívüli gyógyító hatásának ismeri.

EGYVELEG.

* Az anami császár hnei palotájában jelenleg 7450 szolga van, kik «foglalkozásuk» szerint következőleg oszlanak meg: 500 dárda, 500 testőr, 500 zászlótartó, 150 fogházfelügyelő és hóhér, 200 királyi pecsétördő, 150 paizstartó, 180 mennyezetvivő, 150 palankinhordó a hárem hölgyei számára, 150 napernyővivő, 50 dobos, 400 legyezővivő, 100 kikiáltó (ha a császár sétálni megy), 50 vadász, 50 theafelszolgáló, 50 solymár, 100 szakács, 2500 ór a királyi sirboltnál, 50 fegyverőr, 150 zenész, 250 templomi szolga, 50 fecskefészek-gyűjtő és elkészítő, 50 halász, 50 kertész és 500 uszó vagy buvár. E sorban azonban nincsenek a női szolgák, kiknek száma szintén több százra megy, s kik egy nyugalmazott háremhölgy parancsnoksága alatt állanak.

* A leggazdagabb angol földesurak. Lord Derby jövedelme a földirtokaiból 170,000 font sterling, Ramsden 175,000, a devonshirei hercege, Hartington atyjáé, 171,000, Queensberryé 231,000, Buté 232,000, a Bedford hercege 142,000, Hamiltoné 140,000, Portlandé ugyanennyi, Sutherlandé 130,000, Tredeyeré 125,000, Anglesy grófé 107,000, Dudleyé 123,000, Fitzwilliamé 136,000, stb. Chaplin, az új földművelési miniszter, kit szintén a legelső földirtokosok közé számítottak, «csak» 30,000 font sterling évi jövedelem felett rendelkezik.

* A postagalambok gyorsaságáról a berlini

a nők nagy része nem fogja irásban bevallani, hogy szépsége eltűnt.

* Udvarlók jelbeszéde. Olaszországban némely helyeken a szerelmes ifjú két ujját szájára teszi s a nőre néz; ez azt teszi: «El vagyok ragadtatva szépségedtől s legforróbb vágyam, hogy beszéljek veled.» Ha a nő erre legyezőjével megérinti saját arcát s a legyezőt aztán lassan leveszi, ez azt jelenti: «Meghallgatlak»; ha azonban elfordítja arcát, tagadást akar kifejezni.

* A madarak étvágyáról az emberekével összehasonlítva a következő érdekes adatokat közlik: A rigó képes egyszerre felfalni a legnagyobb csigát is, mely aránytalan olyan forma, mintha a felfőtt ember egy ülő helyében 25 font marhahúst fogyasztana el. Még falánkabb a veresbogyó, melynek napi táplálékára egy legalább 15 láb hosszú gilista volna szükséges, azaz aránylag annyi, mintha az ember 9 hüvelyk átmérőjű s 67 láb hosszú kolbászt fogyasztana el. Látható e két példából, hogy a madarak a kártékony rovarok elpusztítása által mily hasznót hajtanak.

* Oriási megkövült tölgyfát találtak a Rhone medrében. A fatörzs 35 méter magas, 38 köbméter fatartalma van s 55,000 kilogramm súlyu. Oly fekete mint az ébenfa, s oly kemény mint a vas. Szakértők nézete szerint már 3000 éves lehetett, midőn a vízmederbe jutott. Mindenesetre méltó társa ama klasszikus nagy fáknak, melyek egyike alatt Caligula császár 40 ember számára adott ebédet, vagy ama híres

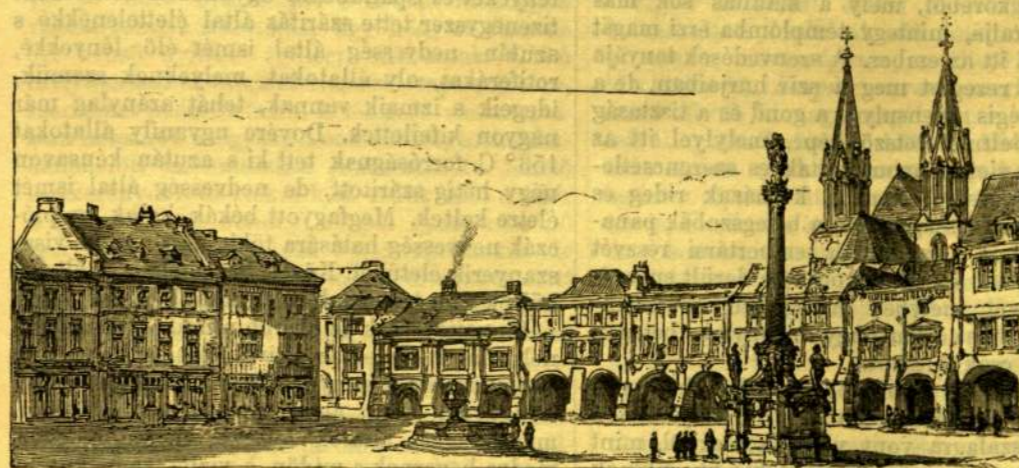
rény igen csinos s gondosan van készítve. A munka befejezése után a gyárosok az annál elfoglalt munkások számára bált rendeztek magában a szekrényben, mely ünnepiesen kivilágítva s feldíszítve elegendő tért adott a táncolóknak.

* «Máhi-papir» név alatt vastag vörös levelpapir aranyozott jeggyel dívatos most az előkelő világban. A borítékok is hasonló szintiek. A meglehetősen izléstelen dívatpapirok e mellett igen drágák, mivel a tűndöklő veres szín előállítására nem könnyű.

* A telefon időjelző gyanánt szolgál magában is, ha kauszukkal bevont rézhuzallal áll kapcsolatban. A telefon ez esetben ugyanis egymástól könnyen megkülönböztethető zajt idéz elő. A vihar kitorése előtt mintegy tizenkét órával tompa zaj hallatszik, ha közeledik a vihar, a zaj olyan lesz, mintha jég hullana az ablakokra; minden villám oly hatást okoz, mintha a diaphragmára követ dobtak volna. Ugy látszik, hogy e készülék, ha egyszer tökéletesedik, nagy hasznára lesz a meteorológoknak.

* Az 6z részegségi állapotba jut tavasszal a tölgyfa-snyirfariyek rágása által. Ez állapotban a különben félnék állat egészen csodálatos módon viseli magát. Herlingen német faluba egy ily lerészegedett őz a tavasszal egészen bejött s egy parasztdarván lefeküdt s oly kimerültnék látszott, hogy könnyen meg lehetett fogni.

* A sárga rózsza, különösen a Gloire de Dijon, Maréchal Niel s a különféle thearózsák dívatosak

A főtér Kremsierben.

A főrségi épület, a hol az orosz titkos rendőrség székel.

KREMSIER.

Királyunk találkozása az orosz cárral és családjával volt a legközelebbi napok legfontosabb politikai eseménye, mely a hivatottakat és hivatalnokokat egyaránt foglalkoztatta. E nevezetes esemény kapcsán mutatunk be most egy pár részletet a találkozás színhelyéről: Kremsier régi morva városból s különösen az olmuzei herceg-érsek itt levő nyári palotájából, hol a kiváló vendégek tartózkodtak.

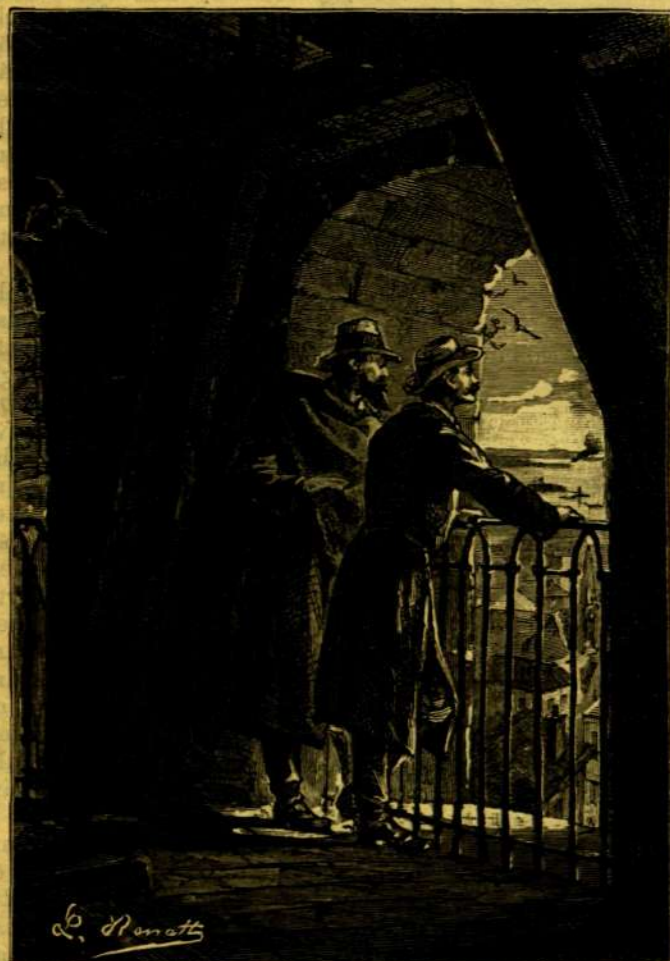
Kremsier a March folyó jobb partján fekszik, Olmuéztól négy mérföldnyire egy tágas völgyben, mely a Kárpátok csaknem idáig futó hegylánczával érintkezik. Maga a város nem nagy, lakosainak száma mintegy tízezer, de azért elég csinos és élénk. Az elővárosokból három kapun át lehet bejutni a tulajdonképi városba, melyet közel 10 láb vastag fal övez körül, a hajdani erődítés maradványa. A várakot 1880-ban kerékké alakították át, melyek mellett gesztenyefákkal szegélyezett sétátér vonul el. De benn a városban is van sétáló hely, a fákkal beültetett szép nagy piac. A várfalon belül 198 s az elkülönített zsidó városban 35 ház van, nagyobb

részt csinos épületek. Különösen kiváló a nagy templom, a piaristák és irgalmas nővérek zárdája, a March folyón át vezető lánczid, melyet Rudolf főherceg bírnok-érsek építtetett s mindenek felett az érseki palota, melyről részletebben is fogunk szólni.

Sokkal nevezetesebb azonban a városnak multja. Már 1131-ben említi mint püspöki székhelyet. Történelmileg hiteles adatok bizonyítják továbbá, hogy Bruno püspök 1250-ben a várost megerősítette, falakkal és tornyokkal vette körül, a várkastély alapját megvetette s a székesegyházat építtette. Ez időben tehát Kremsier már jelentékeny hely volt, a mint hogy ugyanaz időből való vásártartási és vámszedési joga. A husszita háborúban sokat szenvedett, de még inkább a harminczéves háborúban. Tortenson svéd tábornok körülzárta a Gallas gróf által hősiesen védett várost s 16,000 emberből álló sereggel és 22 ágyuval fogott az ostromhoz, hosszasan ostromolván azt, 1643-ban július 26-án bevette s ekkor mintegy ötszáz polgárt részben lefejeztek, részben elevenen megégették. Négy évvel később újra svéd csapatok pusztítottak Kremsierben s

ehhez járult, hogy a városban a pestis is dühöngött, melynek a lakosság fele áldozatul esett. Sokat szenvedett a város a hét éves háborúban s a francia invázió alatt, de azért a mult század óta aránylag békés korszaka volt s egyetlen nevezetesebb esemény kapcsolódik hozzá, az t. i., hogy 1848 október 22-én Ferdinánd császár Olmuézből ide hívta össze a birodalmi gyűlést, mely november 22-én össze is ült. De nem sokáig folytathatta működését. A következő év márczius 6-án 9 órakor Stadion gróf belügyminiszter Kremsierbe érkezett s éjjel utánra számos képviselőt hívott meg magához s kijelenté elöttök, hogy a császár elhatározta a birodalmi gyűlés feloszlását s hogy alkotmányt maga fog adni, ez már készen is van. A képviselők ellenvetéseket tettek, de nem használt. Másnap reggel erős katonacsapat nyomult be az érseki palotába, hol a képviselők ülészetek, bezárták az üléstermet, az irodákat, s kifüggesztették a feloszlató császári parancsot. A képviselők erre elhagyták Kremsiert és sokan külföldre menekültek.

Az érseki palota, hol a csonkaparlament ülésezett, s a hol most Európa két hatalmas ural-

SÁRRÁNY ÉS ZIBONE A SZEMEIKKEL KISÉRTÉK.

A TRIESZTI NAGY CSATORNA.

SÁNDOR MÁTYÁS.

«Pfeil» nevű postagalamb-tenyésztő egyesület legutóbbi versenye érdekes eredményeket mutat. Egy nap reggel fél 8 órakor, berlini óra szerint, 32 galambot bocsátottak szabadon Kölnben, mely Berlinből 474 kilométer légtávolságra fekszik. Az időjárás nem volt nagyon kedvező, északkeleti szél fútt. Az első galamb 4 óra 11 perczkor, azaz 8 óra 41 perczig tartó repülés után, érkezett Berlinbe, a többi egymásután, a legutolsó 7 órakor.

* Montefiore Mózes, a nemrég 101 éves korában elhunyt híres zsidó példája azt látszik mutatni, hogy némely családban a hosszú életkor örökölődik. Szülei 79 és 83 éves kort értek meg, nagyszülei 87 és 93 évet, egy fivére 75, egy másik 69, egyik nővére 84, a másik 79 s a harmadik 82 évet ért meg. A vérrokonok életkorának átlaga tehát 81 év.

* Mesterséges mézsal csak legújában a világot Amerikában. Tengeri-liszt s valami sav vegyületekből készült sziruphoz tesznek egy kis valódi mézet s mondják, hogy e gyártott méz íze és külalakja olyan, hogy a valóditól alig lehet megkülönböztetni.

* A női szépség biztosítására Párisban külön részvény-társaság alakult. A programm lényege a következő: Minden nő jogosítva van szépségét testzés szerinti összegre becsülni s az összeg erejéig biztosítani, évenként fizetvén a járadékot, mely a biztosítási kor tartama szerint változik. Rendesen 15—30 éves nőktől fogadnak el ajánlatokat s azoknak a megállapított összeget ki fizetik, ha szépségük elvész, vagy valami szerencsétlenség, betegség, stb. következtében megromlik. A társulat arra spekulál, hogy

platanfának, melynek árnyékában Xerxes száz testőreit megvendégelte.

* Tekenősbéka-eső volt közelebb Raleighben, Észak-Kar. lina államban. Felhőszakadászerű eső után ugyanis az utcák apró tekenősbékákkal voltak tele.

* Papir-ágyneműt készítenek most New-Yorkban különböző minőségben. Egy garnitúra, azaz paplan és párna, 75 centbe (másfél forintnál többre) kerül. Mondják, hogy az ágynemű igen tartós s ha baja van, kivasalható. Különösen ajánlják télre, midőn az ágyat jó melegen tartja.

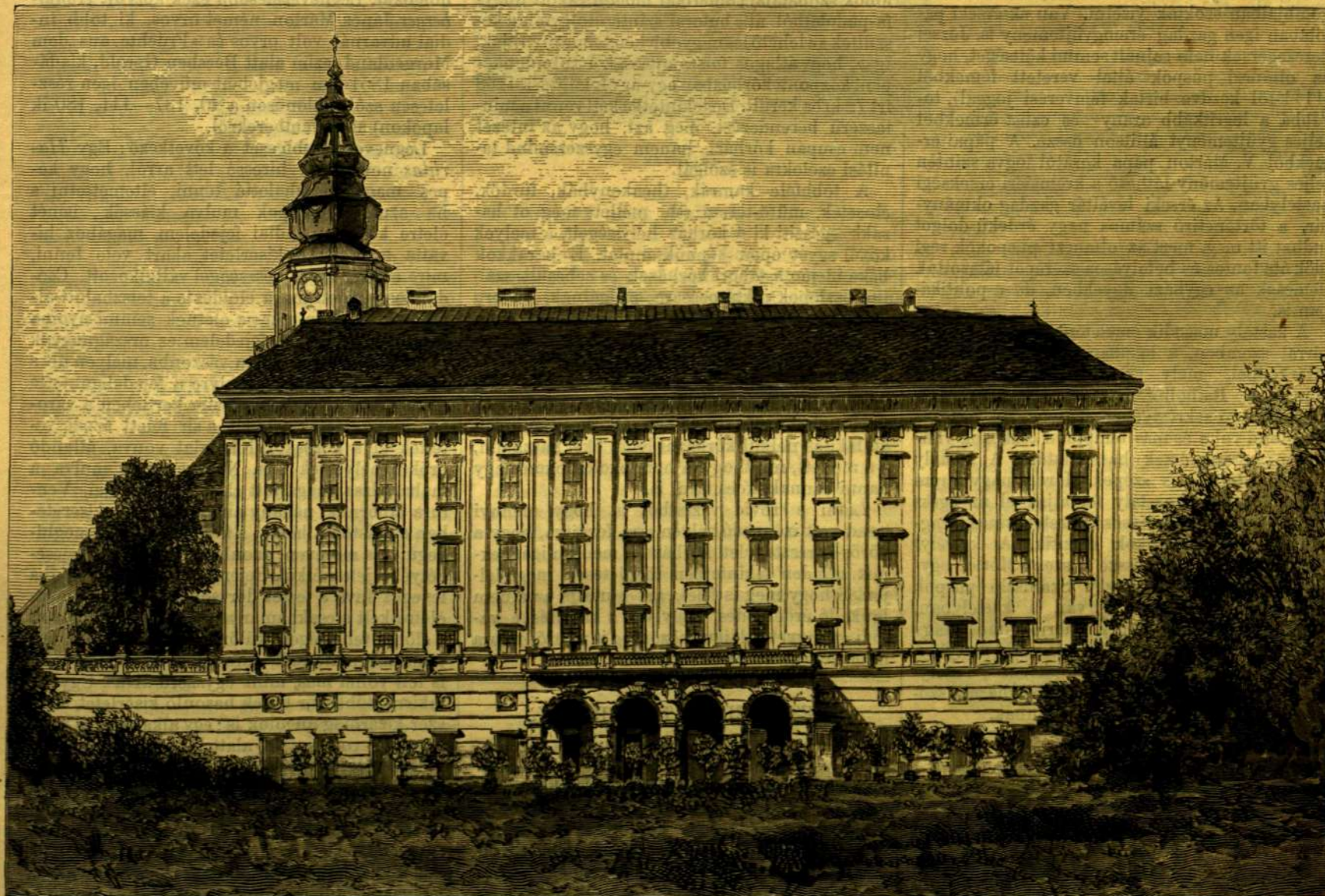
* Rendkívüli vizsgálást észlelnek minden tárgynál Alaszkában a téli hónapokban. Egy szánya, melyben 4—5 ember ül, s melybe 10—15 kutyát fognak, egészen gözbe borított mozdonyhoz hasonlít s nagy füstfelleg nyomul utána. Az iramszarvasokat és moschus-ökröket a vadászok 4—5 mérföldnyire meglátják vizsgálóesőkről. Még az ember lábáról is meglátják a gőz, bármily vastag saruja legyen.

* Az anami császár kincstára egy tő, mely magas kőfalakkal körülvéve a hnei palota bensejében van. A tóra csak egyetlen ablak nyílik a császár titkos szobájából, honnan évenként egyszer egy arany s ezüst rudakkal telt fatörzset vetnek a tóba. A mit bevetnek, az többé nem jó napvilágra, mert a kincset a tóban rettetlenek krokodilok őrzik.

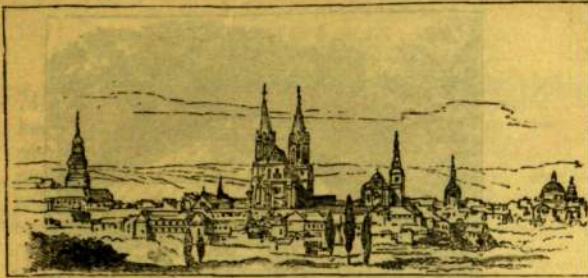
* Táncmulatság egy pénzszekrényben. Bash testvérek gyára Buenos-Ayresben a laplatai bank számára nemrég egy óriási pénzszekrényt készítet, melynél nagyobb eddig még nem volt. Hossza 9 méter, magassága 5 méter, szélessége 6 méter és súlya 90,000 kilo. E rendkívüli méretek dacára a szek-

jelenleg egyes fürdőhelyeken. Karlsbadban, Kissingenben, Emsben s más helyeken a nők reggel a forrásoknál és sétatérekén csak sárga rózsával díszítve jelennek meg.

* A császár vonata. A vonat, mely a kremsieri császártalálkozóra vitte az orosz uralkodó családot, kényelem és pompa tekintetében ritkítja párját. Franciaországban készült, III. Napoleon számára s II. Sándor császár vette meg s rendeztette be újra. Csak külföldi utra használják, a belföldön három másik vonat áll a csári család rendelkezésére. A vonat tizenöt kocsija közül öt van a csári család használatára rendelve. Legpompásabb a csárné hálókoosija, melyet nem rég rendeztek be. Falai kék selyemmel, födele fehér-damaszszal vonják be. Független ágy van benne kék selyem-hálóból. Ebenfába foglalt tükör, toilette-asztal, íróasztal és chaise-longue egészítik ki a butorzatot. A hálószobából kényelmes fürdőbe lehet lépni. Szomszédságában van a komorna szobája. E kocsit előtt haladt az, melyben a csári gyermekek utaztak. Mind a ketten külön-külön szakkban. A trónörökös szobája nagyobb s fényesebben is van berendezve, mint az öcsésé. Majd a szalonkocsi következik, melynek belseje vörös színben pompázik. Selyembutorainak ébenfa a kerete. A negyedik kocsi a császár hálószobája. Egyszeriben van berendezve, csupán az ezüst mosdó-eszközök s kilencz lámpa képviselik benne a nagyuri fénytűzést. Szintoly egyszerű a dolgozószobája is. Tulajdonképi szalonja nincs is, mert az játszószobának van berendezve. Oroszos izlésű fabutorok s játszó asztalok vannak benne.

AZ ÉRSEKI KASTÉLY KREMSIERBEN.

Kremsier látképe.

ködja találkozik, már egyszer fogadott be uralkodót. 1748-ban Mária Terézia volt itt férje Ferenc társaságában s szemlét tartott az olmuői síkon felállított orosz segédcsapatok felett. Általában a csinos olasz stílyben készült épület igen régi. Mostani alakját Liechtenstein Casteleon gróf herceg-érsekek köszöni, ki az előbbi erődtérz várkastélyt lebontatta s a körüllevő mocsarakat kiszárította; a régi épülethől csak a torony maradt fenn, melyen ma is felismerhető, hogy a bejárat alatta volt. A palota építését 1711-ben fejezték be. 1752-ben tűz égette el, mely után ismét felépítették. A harminczes években Chotek gróf herceg-érsek csinált több változtatást, különösen a képünkön is látható főorsági épületet, hol még most is megvannak az özővén előtti öltözetbe öltöztetett érseki dísztestőrök medvébőrös süveggel és színes frakkban, kik mindannyiszor egész pompájukban jelennek meg, midőn a déli harangszóra ágyulövés hirdeti a dísztestőrség felváltását. Most e helyen a czárt őrző titkos rendőrség székhelye volt.

A kastély benső része teljesen megfelel méreteiben a külsőnek. Nagy termek vannak mindenütt, rendezes fényesen díszítve, freskókkal és aranyozással. Abban a teremben, hol az 1849-iki parlament ülésezett, a boltozott három mithológiai tárgyú festmény van, Freenthal Adolf Károly művei, ki a falon függő pompás arcképet is festette, mely a kastély építőjét ábrázolja. Maga ez a díszítés mintegy 60,000 forintba került. Van továbbá a kastélyban két igen becses könyvtár, a kisebb 8000, a nagyobb mintegy 20,000 kötetből áll. Van ezekben sok értékes kézirat, többek közt egy gyapotpapírra írott Korán s egy kis kiadású Korán is oly apró betűvel, hogy szabad szemmel nem lehet elolvasni; az ilyet az előkelő törökök a turbán gombjaiban szokták viselni. Van az érseki palotában igen gazdag éremgyűjtemény is. József herceg-érsek nem sajnált semmi költséget, hogy az olmuői püspök által veretett fémekből (1144-től kezdve birtok fémszerzési joggal), továbbá a legtrikább arany- és ezüst-érmékből teljes gyűjteményt állítson össze. A pápai érmékből V. Márton pápa korától fogva szintén teljes gyűjtemény látható a kremsieri érsekségi kastélyban. Az érseki levéltár gazdag okmánytár, a történetiről számos nagy érdekű dolgot tudhat itt meg, mert az olmuői püspökök régi idők óta fontos és befolyásos szerepet játszottak nemcsak az egyházi ügyekben, de a politikában is.

A kastély második emeletén, a nagy könyvtárral szemben, a házikápolna van, gyönyörű oltárképpel, mely szent Sebestyén halálát ábrázolja. Raibolini H. festménye. Az oltár mögött levő sekrestyében nagyon sok értékes templomi ruha és más templomi eszközök vannak a herceg-érsek használatára. A kastély földszinti termei is szépek. Három nagy terem s két kisebb lakosztály foglalják el az egész földszínt. A bolthajtásos tetőzetet csinos faragványok, márványalakok díszítik. A kastélyt hosszú folyosó köti össze a szent Mórész egyházzal, melyet Pawlowsky Szaniszló püspök építtetett. Kis színház is van a kastélyban. Gyönyörű látványt képez a terjedelmes, nagy gondal s műteremmel ápoltt park, melyben virágágyak, lombos ligetek váltakoznak, s melyben számos kioszk, nagyszerű üvegházak, szökőkutak, mesterséges vízesések vannak.

A VÖRÖS-KERESZT KIÁLLITÁSA.

— Képpel. —

Elrejtözve, mint a titkolt jövő kéz, vonul meg a vöröskereszt-egylet pavillonja a kiállítási terület egyik zugában. Távol a járt utat zajától, lomb-sűrű és üde árnyék között integnek felénk az ismert vörös jelvények, melyek alatt a szere-

let és a könyörületesség vallása szokott győzni. A reklám, a haszonosság s az önző érdekek köznapias légköréből, mely a kiállítás sok más pontját urálja, mintegy templomba érzi magát emelkedni itt az ember. A szenvedések tanyája fájdalmat rezget meg a szív hurjaiban, de a melyet mégis ellensúlyoz a gond és a tisztaság ama szentelnek tetsző képe, melylyel itt az emberiség siet a nyomorultak és szerencsétlenek fölségelésére. Nem a kórházak rideg és fagyos hivatalossága, nem a betegszobák panaszos siralma, hanem az embertársi részvét önként fakadó szeretete vonja be derült sugarával e helyet, melyben ha egészségesen szemlélődni kettős öröm, úgy bizonyára betegen szemlélődni csak félsépas.

Rafaelli arcu ápolónők, sötétkéék bő redős köpenyekben, hófehér gallérral s karjaikon a fehér karszalagra vont vörös kereszttel, mint tisztaságban és jószágban tündöklő kherubinek forgolónak minden oldalán s minden kérdésre a legválogatottabb műveltséggel adnak választ. A falon, melytől befelé az Erzsébet kórház tárgyai találhatók elhelyezést, ő felsége a királynő olajfestésű képe függ, magyarok patronájáé, kinek tekintetere melyik megsebesült katonára ne feledné kiontott vérést s ne tűrné könyveben a marczangoló kint?

A pavillon berendezése, a rendelő-szoba, a különböző konyhák, ápoló-szobák, keresek ágyak, sebesült-emelő gépezetek, stb. részletesen le voltak már írva lapjainkban. Ezuttal képünk a pavillonnak a németországi rend által adományozott sebesült-szállító kocsikat tartalmazó részletét tünteti föl.

Mint hogy pedig kevesen veszik magoknak a fáradságot, hogy a Duna jobbpartjára átfáradva, az ugynevezett Németvölgy dűllőjében, a győri és az Alkotás utca sarkán közvetlenül vegyék szemügyre a kitűnő berendezésű épületet, ezeknek elég fogalmat nyújthat a mintaszerű berendezésről a vörös-kereszt-egylet kiállítási pavillonja. Ugy a közös körtermek, legfőbb 8 beteg számára berendezve, mint az egy-két ágygal felszerelt tisztá pavillonok, hű képet adják az eredetinek, mely béke idején 120, háboru idejében pedig 800 beteg befogadására van tervezve. Minden teremben 8 erős és kényelmes vaságy áll, továbbá 8 vaságy-asztalka, 8 szék, egy nagyobb és egy kisebb asztal, egy kéttálas mosdó-asztal, meleg és hideg vízvezetessel. A tisztá pavillonok szobatalaja amerikai módon rakott tölgyfa-padlatból áll, burorai szintén tölgyfából készülték s a lehetőleg nagyobb kényelmet nyújtják. Igaz, hogy átlagos föltszámitással, a tulajdonképeni központi kórházban egy ágy fölállítására 4268 frt 72 krba került. De tekintetbe kell venni a mintaszerű berendezést, meg azt, hogy az intézet nem csupán kórházi, hanem egyszerűs mind tanítási célokra is szolgál.

A többféle kamrák, theakonyhák, fürdők, closetek, mttő-terem stb. mellett még öt barakk egészíti ki a kórház helyiségeit, a melyek közül egyet épen képünk mutat. E barakkok béke idején a tábori kórházak és sebesült szállító oszlopok raktározására szolgálnak, háboru esetén azonban sebesült ápolására is, mely célból minden barakk-szárnyba egy nagy kórterem van elhelyezve 34 ágy, illetőleg 18 sebesült-szállító kocszi számára. E barakkoknak, melyeket építőkük után Hausmann-typusoknak neveznek, fő előnyük abban áll, hogy minden átalakítás nélkül kórházul lehet őket használni, s e mellett, mint hogy a homlokoldalakon nagy kapui vannak, kocsistárol is.

Látni e rövid vázlatból is, hogy mennyi gond volt irányadó helyen arra fordítva, hogy a vörös-kereszt-egylet kórháza a modern igényeknek minden tekintetben tökéletesen megfeleljen. S hogy meg is felel, azt mutatja az a nem lankadó érdeklődés, melylyel a kiállítás e valódi gyöngyét a laikus közönség is napról-napra mind tömegesebben keresi fel.

MESTERSÉGES TETSZHALÁL.

Ki ne hallott volna eseteket, midőn új életre keltettek látszólag már teljesen élettelen állatok és növények? Oly gyakoriak ezek, hogy a csekélyebb fejlettségű organizmusoknál egyes esetekre nézve alig lehet komoly kétségeket támasztani. Rómái, egyiptomi és perzsiai sírokban szedett magokról mondják, hogy ismét kicsírának s így csirázó képességüket évezredekig megtartják. Kiszáradt vagy befagyott lények viz-

vagy melegség hatása alatt új életre kelnek. Backer Henrik 27 év múlva támaszott fel ily lényeket és Spallanzani ugyanazon rotiferákat tizenegyszer tette szárítás által élettelenekké s azután nedvesség által ismét élő lényekké, rotiferákat, oly állatokat, melyeknek szemük, idegeik s izmaik vannak, tehát aránylag már nagyon kifejelettek. Doyére ugyanily állatokat 153° C. forróságnak tett ki s azután kénsavon négy hétig szárított, de nedvesség által ismét életre keltek. Megfagyott békák, halak és piócák nedvesség hatására több nap múlva visszanyerik életüket. Kővek bensejében talált élő hullók sem tartoznak a legtrikább esetek közé.

De vajon csak az alsóbb rendű szervezeteknek adatott-e meg az a kiváló tehetség, hogy az életműködést bizonyos időre felfüggeszthetik? Avagy azt a teli álomnak nevezett állapotot, midőn egyes állatok lélegzet nélkül megdermedve hevernek s midőn a vízbe vagy különben veszélyes gőzökbe tétel sem árt nekik, mert testük nem indul rothadásnak, nevezhetjük-e életnek s nevezhetjük-e valóban halálnak? S nem volna-e képes erre az ember is? A somnambulisták ismert extasisa, midőn az életműködés a minimumra olvad le, perczegek tart ugyan, de mindamellett azt látszik tanusítani, hogy a mesterséges tetszhalál az embernél sem tartozhatik az elképzelhetlen dolgok közé.

Valóban vannak is egyes tünetek, és pedig meglehetősen hiteles adatnak, melyek ilyesmire szolgálnak bizonyosságul. A legelsők egyike ezek közül az indiai fakirok eleven eltemetése, melyről többek közt legújabbán Du Prel Károly, a modern miszticizmus egyik legalaposabb tanulmányozója, rendkívül érdekes adatokat közöl, oly adatokat, melyek a felhozott bizonyítékok dacára meséseknek látszanak.

Rövidebb vagy hosszabb időre elevenen eltemetett fakirok — mondja szerzőnk — régi idők óta folytonosan voltak Indiában. Már a Dabistan, az indiai hitfelekezetezetek ismertető perzsa mű, felemlíti, hogy Indiában némely egyének hatalmában áll lelkét a testtől elválasztani s azzal ismét összekötni; az ilyenek képesek a lélegzetet órákig, sőt egyesek hetekig visszataratani. Magától érthető, hogy ez adatot, valamint más hasonló feljegyzéseket az európaiak csak mosolylyal fogadhatták, ismervén különben is az ind fantázia tulzáisai. Ujabbán azonban sok európai ember irt róluk s még csodálatosabb dolgokat. Legnevezetesebb ezek közt dr. Honigberger János Márton német orvos, ki több indiai udvarnál volt orvos és „Früchte aus dem Morgenland” című alatt Bécsben Gerold, kiadásában 1851-ben megjelent művében igen részletesen szól (különösen a 20, 137—141, 180-ik lapokon) az ily emberekről.

Legnevezetesebb eset a következő: Egy Haridas nevű fakir híressé lett arról, hogy képes magát tetszhalottá tenni, eltemettetni s ha azután hónapok múlva kiássák, ismét életre kel. Egy indiai fejedelem magához hívatta a fakirt s kísérletet akart vele tenni, mire a fakir egész készséggel vállalkozott. Csodálatos módon maga előidézte a tetszhalott-állapotot, s midőn már az életnek semmi nyoma sem látszott rajta, a fejedelem és országnagyok jelenlétében bevárták a vászonba, melyen ült s egy ládába helyezték, melyre a fejedelem tette rá a lakatot. Egyik miniszter kertjében a városon kívül elásták a ládat, a sir felett árpát vetettek el s köröskörül kőfalat vonva, állandó őrköt helyeztek oda. Negyven nap múlva a maharadsza maga jött el az ország fejei, Ventura tábornok, néhány angol és orvos kíséretében s kiásták a ládat; a fakir ott feküdt megdögülve s mereven, azonban a feloszlas legesebb jele nélkül. Fejére melegtévé, szájaiba levegőt fuva s testét dörzsolva egy óra múlva életre kelt s csakhamar azután egész vidám lett s előbbi tehetségei, különösen emlékezete, teljesen megmaradtak, mintha a szünetelés nem is lett volna más, mint egyszerű alvás. Ugyane fakirral többször tettek hasonló kísérletet, egyszer kizárólag angolok is; egy alkalommal négy hónapig volt a föld alatt; eltemetése napján leborotválták s kiástásakor nem nőtt meg szakálla. A fakir egészen biztos volt dolgáról s mindenkor készséggel egyezett bele a kísérletbe, természetesen busás ajándékokért; csak egyszer fejezte ki ohaját, hogy jobban szereti, ha koporsóját fára akasztják, mivel fél a hangyáktól, melyek a földben könnyen hozzá juthatnának.

Honigberger elmondta azt is, hogyan idézik elő a fakirok a tetszhalott-állapotot. Felvágják nyelvük alatt a hússzalagot, míáltal a nyelvet jó előre nyújthatják s azután meghajtvá visszanyomják a torokba, úgy hogy ez által az orr benső nyílásai egészen elzáródnak. Külső orrlyukaikat és füleiket viasszal tapasztják be, szemüket pedig befedik. A lélegzés visszataratására hosszabb előgyakorlatok szükségesek. Mindenekelőtt az emésztési procezzust a lehető legszerényebb mértékre kell redukálni; a fakir a kísérlet előtt néhány nappal gyomortisztító szert vesz s azután csak tejjel táplálkozik, de azzal is csekély mértékben. Az eltemetés előtt hosszú vászondarabot nyel el, hogy azzal gyomrát kitisztítsa s beleit vízzel gondosan kiöblösíti. Az újra ébredésnél legelőször nyelvet húzzák ki torkából, levegőt fúrnak a tüdőbe oly erővel, hogy az orrlyukak dugaszai maguktól kiessenek.

elő a fakirok a tetszhalott-állapotot. Felvágják nyelvük alatt a hússzalagot, míáltal a nyelvet jó előre nyújthatják s azután meghajtvá visszanyomják a torokba, úgy hogy ez által az orr benső nyílásai egészen elzáródnak. Külső orrlyukaikat és füleiket viasszal tapasztják be, szemüket pedig befedik. A lélegzés visszataratására hosszabb előgyakorlatok szükségesek. Mindenekelőtt az emésztési procezzust a lehető legszerényebb mértékre kell redukálni; a fakir a kísérlet előtt néhány nappal gyomortisztító szert vesz s azután csak tejjel táplálkozik, de azzal is csekély mértékben. Az eltemetés előtt hosszú vászondarabot nyel el, hogy azzal gyomrát kitisztítsa s beleit vízzel gondosan kiöblösíti. Az újra ébredésnél legelőször nyelvet húzzák ki torkából, levegőt fúrnak a tüdőbe oly erővel, hogy az orrlyukak dugaszai maguktól kiessenek.

A tetszhalott-állapot tartama meghatározhatatlan. Valószínű, hogy ha négy hétig nem következik be a rothadás, a tetszhalott-állapot tovább is tarthat. Maguk az indusok beszélnek oly esetről, midőn az eltemetett fakir száz év múlva ébresztették fel s az hasonlóan a hitrege 7 alvójához, egész új világot talált maga előtt s az embereknek mesés dolgokat tudott elmondani.

Braid, a hypnotismus felfedezője, szintén közöl egy pár hasonló adatot, melyeket egy a lahorei udvarnál élt angol diplomatától s egy Indiában hosszabb ideig tartózkodott ezredestől hallott. A lahorei fejedelem, Runjet Singh, az egyik esetben két csapat testőrt helyezett a sir mellé, melyet két-két óránként felváltva négy katona őrzött; a sir felbontásánál a pecsétet és zárt rendben találták s a fejedelem és az elbeszélő — Sir Wade Claude — lemenva, a fakirt ott találták a penészessé lett zsákban. Karjai és lábái ránczosak lettek, feje a vállán nyugodott, mint a halottaknál. Az orvos nem érzett érverést sem a szívtájékon, sem a kezekben. Mindennek dacára, miután késél nagy fáradsággal kifesztették állkapcsait s a fent leirt föléletesi kísérleteket megtették, az olvasztott vajjal kent szempilla kinyílt s fénytelen, mozdulatlan szem volt látható. Csakhamar elkezdett a test görcsösen mozogni, a léleket visszataratá, a testtagok természetes alakot öltöttek fel, a szemgolyók előre nyomultak, visszanyerték természetes színüket s a kiadás után egy rövid óra múlva megszólalt a fakir is csendes hangon. Első szavát a fejedelemhez intézte: „most már hiszel nekem?” A fejedelem igent mondott s megajándékozta öt gyöngy-nyakékkal, arany-karpereczel és diszruhával. Ugyanez a fakir másodszor is alávetette magát a kísérletnek. Ekkor az eltemetett időközben kétszer is kiástatta Runjet Singh s mindannyiszor meggyőződött, hogy oly élettelen és ugyanazon helyzetben van, a mint eltemették.

Egy angol tiszt beszéli, hogy 1835-ben Rajwarrában találkozott egy harminczéves fakirral, ki ajándékokért kész volt magát bárki által eltemettetni hetekre vagy hónapokra. E fakirt egy kőházban szintén kővel kirakott sirban tartották; mindkettőt külön befalazták s öröket helyeztek el mellette. Négy hét múlva kiásták s vaseszközzel kinyitva száját, vizet bocsátottak bele. Lassanként magához tért, lassu hangon elkezdett beszélni s csakhamar oly vidám lett, hogy késznék nyilatkozott magát rögtön újból eltemettetni akár egy évre, ha a fejedelemnek úgy tetszik. — Egy más esetben egy ily fakir katonai szertartások szerint temettek el, koporsó nélkül s a sir őrzetere mohamedán katonákat rendelték, hogy a hinduk csalást ne követessenek el. Ez alkalommal azonban már néhány nap múlva kiásták a fakirt, mivel a kísérlettevő angol tiszt félt attól, hogy elveszti állását, ha a felélesztés nem sikerülne. Sikerült azonban s alig egy óra alatt.

Preyer, jeni tanár, „Erforschung des Lebens” című művében szintén több ily esetet beszél el s állítja, hogy némely esetek hivatalos felügyelet alatt történtek s ugyanó részleteit azokat az elővigyázati szabályokat, melyeket a fakirok az eltemetés előtt szükségeseknek tartanak. Valószínűnek tartja, hogy egyes fakirok e tulajdonságuk összefüggésben áll a vallásos extazissal. Ők, mint a brahmanok legalsóbb foka, ez extazisból csak a külső jellegzettséjüket állítják, de azt lassankint annyira fejlesztették, hogy ön-

küvetbe jutásukból képesek nyereségahajtó látványosságok csinálni.

Egyes rendkívüli esetek nemcsak Indiában, de másutt is fordultak elő, midőn tudnillik az extazis mesterségesen, az illető akaratával idéztetik elő. Despine orvos ismert egy somnambulistát, ki maga magát képes volt önküveti állapotba helyezni; hátára feküdt, keresztbe tette karjait mellén s néhány pillanat múlva egészen olyan volt, mint a halott. A régi híres orvos, Cardanus önmagáról állítja ezt. Ujabbán dr. Cheyne híres dublini orvos hozott fel egy csodálatos adatot. Townsend nevű ezredes két orvost hivatott magához bizonyítani előttök, hogy meghal, a mikor tetszik s azután önmagától ismét életre kel. Az orvosok megvizsgálták az ezredes érverését s rendszeren találták, erre ő hátára feküdt s rövid idő múlva a legkisebb élettelt sem lehetett rajta észrevenni. Az orvosok megrémülve már el akartak távozni, midőn a testen ismét láthatók lettek a mozgások, az érverés és öntudat is visszatérték. Ugyanez nap este ismét megtették a kísérletet, az önküveti jutás sikerült, azonban ez alkalommal Townsend csakugyan meghalt. (Ez esetet Moore írta le „Die Macht der Seele über den Körper” című művének 259. lapján.)

Még e században is, mely látta, miként csinálnak a gázgyártásnál vízből tüzet, miként repül a szó a telefonon és távirádon, s látott annyi más csodát, nagyon csodálatos, nagyon hihetetlen dolgok ezek. Pár évvel ezelőtli híre járt, hogy az ausztrálieiak, kik a hosszú tengeri ut-

SAVOYARD FIU.

és egyenlítő miatt rendkívül gazdag baromtenyésztésüket annak főpiacán, Angliában, kelősen értékesíteni nem képesek, módokról gondolkoztak, hogy a hosszú ut idejére önküveti állapotba helyezték a szarvasmarhát s csak Angliában kelték új életre. Ekkor felmerült az a gondolat is, mily jó volna, ha elaltathatnák az embert is egy-két évre vagy talán évtizedekre s ekkor felbrenedve saját szemekkel látnók az új csodákat, melyek a jelenkor gyors haladása folytán most már csaknem bizonyosra vehetők.

Álom és ábránd-e ez csak? Avagy az az élet-szivósság, mely az apróbb szervezeteknél tapasztalható s mely a teli álmalról ismert medvének s más emlősöknek megvan, nem hiányzik az embernél sem vagy legalább egyes különös szervezeti embereknél? Megáll felelet az ész. De feleltünk-e rá abszolút tagadólag, mondhatjuk-e, hogy a jövő kor sem lesz képes a fátólyt felemelni? Gy.

A SAVOYARD FIU.

Páris utcáinak egyik ismert, tipikus alakja a savoyard fiu. Lelkes nagy fekete szemű, hullámos haja, olajszíne játszó arczobré s finom metszett arcvonásai, melyek sokszor szolgálnak a művészek ecsetének mintául szép tanulmányfejekhez, rá vallanak a klasszikus olasz származásra. S a méla, álmadozó borongás, mely a kifejezésteljes gyermekarcot olykor ellepi, mintha csak panaszkodnék hontalansága fölött, a menyenyiben Nizzát és Savoyát III. Napoleon Olasz-

országtól elszakítva, Franciaországhoz csatolta s a két kis tartomány lakosai most körülbelül úgy vannak, mint az elzásziak és lotharingiaiak, kik Németországhoz csatoltatva, ma is epednek Franciaország után.

A nagy világváros utcáin nem ritka a savoyard fiu, ki már kis gyermek korában elszakadva szülei tűzhelyétől, egy havasi morgia, vagy egy betanított virgoncz majom kíséretében egész odáig jutott, s mutatványaival mulattatja az utcák közönségét, sippal vagy dobbal, s ha már kissé jobb módú, visító siplárával kísérve kenyerkeresőjének furca mozdulatait, melyeket a publikum nagy érdeklődéssel fogad s hangos kacagással kísér.

A savoyard fiu fölhasználva a kedvező hangulatot, előveszi hegyes tetejű süvegét s körbe tányéroz vele a bámészkodók csoportjában, melyben akad néha olyan is, a ki egy-két sout vet a kalapba a mulatsáért, mit a szegény gyermek hálás „grazia signora”-val fogad.

AZ ORSZÁGOS KIÁLLITÁSRÓL.

A királyné szeptember 20-án nyolcz napi tartózkodásra és kizárólag az országos kiállítás látogatására Mária Valéria főhercegnővel Budapestre érkezik és csak is a kiállítás beható megtekintése után megy ki Gödöllőre.

József főherceg fia, József és László főhercegek, nevelőjük, Holdházy apátkanonok és Lászlár százados kíséretében, e hó 27-én kizárólag a kiállítás megtekintése végett Alesuthról Budapestre érkeztek. Két óraker a kiállítás területén ebédeltek s az egész délutánt szemlére fordították. A főhercegek még folytatják a szemlét.

Tömeges látogatók. Mintegy négyszáz bajai iparos és kereskedő Drescher Emil polgármester vezetése alatt érkezett az országos kiállítás megtekintésére aug. 26-án reggel külön hajón. Másnap pedig Nagy-Körösről jött 150 iparos.

Horvátországi tanítók a kiállítás. Stipetics József zágrábi országos elemi iskolai főfelügyelő vezetése alatt e hó 25-ikén tekintélyes számú és kizárólag tanítók és tanterfakból álló utazó társaság érkezett Budapestre Horvát-Szlavonországból. A kirándulásban kilencz polgári iskolai tanító és két tanítónő, harmincz népiiskolai tanító és két tanítónő és több igazgató és megyei iskolai felügyelő vesznek részt. A társaság 61 főből áll.

Körleveleket küld a kiállítási bizottság az osztrák és németországi iparegyletekhez, felhívva őket a kiállítás tömeges látogatására. A brünni iparegylet jön is, szeptember 6-án, három napos látogatásra s titkárs, Naske Alajos, tegnapelőtt már itt volt a meglátogatva az elnökséget, megállapíták a részleteket. A bécsi vendégelők és szállólázak tulajdonosai szept. 5-én lesznek itt; már ótszánál többen jelentkeztek.

Cseh kiállítás. Cseh lapok megpendítették az eszmét, hogy Prágában egy átalános cseh-szláv kiállítás rendezessék, melynek célja volna fölúttetni a cseh nép kulturális és nemzetgazdasági haladását a cseh nép ujjászületésétől fogva. A kiállítás fölélné Csehországot, Morvaországot, és Sziléziát, de csupán a cseh részét eme tartományoknak. Első sorban, miként a cseh lapok hangulyozzák, meg kellene őrizni a kiállítás cseh nemzeti jellegét. A tervezők remélik, hogy az ország s az állam támogatni fogja őket.

A kiállítás területének bővítése. A nemzetközi tenyészmarha-kiállításra — mely szeptember hó 1-vel nyílik meg — az állatkiállítások számára berendezett helyiség kicsinynek bizonyult. Az igazgatóság ennek folytán a mezőgazdasági pavilontól északra, hol eddig a társas kocsi állottak, hat hold nagyságú területet kapcsolt a kiállítás területéhez. Ezen területen öt szabad szállás lesz felállítva marhák számára és két barakkot építenek a szolgáló személyzet részére. A társas kocsi állomáshelye pedig a mezőgazdasági csarnok kapujától délre, a városligeti tó partjára helyeztetett.

Belépti jegyekből e hó 23-ikáig még nem gyűlt össze fél millió sem; összesen 488,899 frt 50 krt vett be eddig a kiállítás pénztára.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A hegyek közül, elbeszéltek, rajzok, írta Gyarmathy Zsigánd. A jeles íróné ez új kötete nem csak az író elbeszélő tulajdonainál, hanem színhelyénél fogva is érdekes. Az erdélyi hegyek közé vezet, s az

A „Franklin-Társulat” kiadásában Budapestben megjelent s minden könyvtárban kapható — az osztrák tartományok számára Szelinszki György es. kir. egyet. könyvtáránál Bécsben, I. Stefansplatz 6.

GÖRÖG ÉS LATÍN REMEKIRŐK.

kiadja a m. tud. akadémiának classica-philologiai bizottsága.

ANAKREON.

Fordította, bevezetéssel s jegyzetekkel ellátta

PONORI THEWREWK EMIL.

Ára füzve 1 frt 60.

GÖRÖGÜL ÉS MAGYARUL.

Ára füzve 2 frt.

CICERO, a kötelességekről.

Fordította, bevezetéssel s jegyzetekkel ellátta

CSENGERI JÁNOS.

Ára füzve 1 frt.

LATÍNUL ÉS MAGYARUL.

Ára füzve 1 frt 60 kr.

Budapesti KIÁLLITÁSI SORSJEGY **1** ft **4000** nyeremény

Főnyeremény kézzelvezetve csak **1** % levonással

100.000 ft

11 sorsjegy **10** ft

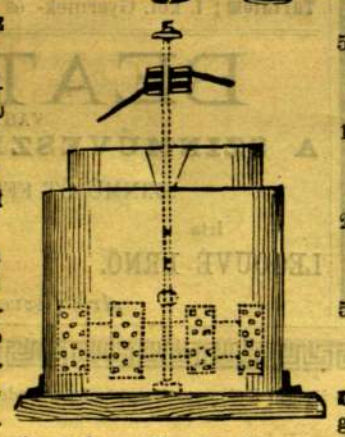
Kiállítási-sorsjáték-kezelősége
Budapest, Andrassy-út 43.

!Feltűnést keltő találmány!

A legújabbán föltalált **Vásárhelyi Albert-féle**

szab. vaj-géppel

édesejtből néhány percz alatt mindenki a legjobb vaját készítheti; és pedig tejszínből egy percz alatt; I. osztályú tejszínből két percz alatt; kőszénesejtből három percz alatt, s a maradék tej kávéhoz, süteménybe és főzésre, ugysz. ha hosszabb állás következtében meg-savanyodott, tűré-készítésre jól felhasználható.

ÁRAK:
5 liter teriméjű, hévmérővel, keresztvascsavarokkal, frt 7.50, csomagolásért 50 krajczár.
10 liter teriméjű, hévmérővel, keresztvascsavarokkal, frt 12.50, csomagolásért 60 krajczár.
20 liter teriméjű, hévmérővel, keresztvascsavarokkal, frt 19.—, csomagolásért 1 forint.
50 liter teriméjű, hévmérővel, keresztvascsavarokkal, frt 32.—, csomagolásért 1 frt 50 krajczár.
Kiváratra nagyobb gépek is készíttetnek.

E gépek tejföl- és juhtejhez is használhatók. Megrendelések közvetlenül hozzám intézendők, s az összeg fele bérmentve előre beki ldendő, a maradék pedig a szállítás után. Minden gép mellé használati utasítás adatik. 2314

FEHÉR MIKLÓS, Budapest, IX, üllői ut 25. sz., „Köztelek”

100.000 forint FŐNYEREMÉNYE

a budapesti kiállítási sorsjegyeknek

Egy eredeti sorsjegy csak 1 frt, 11 darab csak 10 frt.

Kapható

LÖRY J. bankházában Budapest, hatvani utca 17. sz. a.

Ismétlődök felfogadtatnak.

A fenti bankház eszközei egyszerűsággal mindennemű állampapírok, részvények és sorsjegyek vételét és eladását napi árfolyam szerint. Előleget nyújt értékpapírokra igen mérsékelt kamat mellett.

Biztosítás jégkár ellen.

MAGYAR-FRANCZIA BIZTOSÍTÓ RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG

Budapest. Igazgatósági helyiség: IV. ker. városházter 1.

Befizetett alaptőke frt 4.000.000.— aranyban.
Tartalék alapok (1884. dec. 31-ik mérleg szerint.) 4.490.160.79

A gazdaközönség figyelmébe ajánljuk a rendkívül előnyös **mezőgazdasági általánybiztosítás** nemkülönbén a **jégbiztosítás**, melynél csak a társaság által alkalmazott különösen kedvező feltételek (50% feltételes díj-engedmény, 6 évi biztosításnál egy ingyen év stb.) nyújtatnak.

Kisorsolással egybekötött életbiztosítás.

A „Franklin-Társulat” kiadásában Budapestben megjelent s minden könyvtárban kapható, — az osztrák tartományok számára Szelinszki György es. kir. egyet. könyvtáránál Bécsben, I. Stefansplatz 6.

A BELGYÓGYÁSZAT TANKÖNYVE

ORVOSNÖVENDEKÉK ÉS GYAKORLÓ ORVOSOK SZÁMÁRA

IRTA

Dr. PURJESZ ZSIGMOND

a belgyógyászat egyetemi ny. r. tanára Kolozsvárt.

A SZÖVEG KÖZÉ NYOMOTT SZÁMOS ÁBRAVAL.

Második füzet.

Ára füzve 2 frt 40 krajczár.

A második füzet tárgymutatója: Légrekedés. Görgöcs légrekedés. Asthma. Asthma bronchiale. Asthma nervosum — Hőkúrur. Szamárhúrur. Tussis convulsiva. Pertussis. — **A tüdőszövet bántalmái:** Tüdőtágulat. Tüdőelégd. Emphysema pulmonum. — Tüdőösszeesés. Tüdőtágulatlanág. Tüdőtágulásihiány. Tüdőelégelenség. Atelectasia. Collapsus. Pulmonum. Apeunotosis. — A tüdő vérbősége. Tüdővízenyő. Hyperaemia pulmonum. Oedema pulmonum. — Vérvörögés. Haemoptoe. Haemoptysis. **A) Hőrgyérzés.** Bronchorrhagia. **B) A tüdő véres tömülése.** A tüdő értömésze. Értömészen alapuló tüdőlob. Átrakodási lob. — Rostonyás tüdőlob. Tüdőgyulladás. Pneumonia crouposa. — Hurutos tüdőlob. Lebenykes tüdőlob. Hőrg-tüdőlob. Lehámoló tüdőlob. Pneumonia catarrhalis. Pneumonia lobularis. Broncho-pneumonia. Pneumonia desquamativa. — Szövetközi tüdőlob. Pneumonia interstitialis. — Tüdőoszok. Gangraena pulmonum. — Gümőkör. Tüdőgümősödés. Tüdővész. Tüdősorvadás. Száraz betegség. Aszkór. Tuberculosis pulmonum. Phthisis pulmonum. — A tüdőgümősödés, tüdővész lefolyási módoslatai. **a) Gümős mellhártyalob. Pleuritis tuberculosa. b) Gégesorvadás. Gégegümősödés. Phthisis laryngis.** — Heveny semesés gümősödés. Altalános heveny gümőkör. Tuberculosis miliaris acuta. — Uj képletek és dagok a tüdőben. — **A mellhártya bántalmái:** Mellhártyalob. Pleuritis. — Mellüri vizgyülem. Mellvízkör. Mellüri vérgyülem. Hydrothorax. Haematthorax. — Légmell. Gény-légmell. Lég- és folyadékgyülem a mellüri. Pneumothorax. Hydro-pneumothorax. Pio-pneumothorax. — **A mellhártya új képletei.** — **A gator bántalmái:** Gatorlob. Mediastinitis. — Gatorbeli dagok. — **A vérkeringési szervek bántalmái.** **A szív bántalmái:** Szívbelhártyalob. Endocarditis. — **A szívbelhártya idült lobja.** A szívbillentyű bántalmái. Endocarditis chronica. I. A függőér félhólyalaku billentyűinek elégtelensége és a bal ütérés szűkítése. Insufficiencia valv. semilunarium aortae et stenosis ostii arteriosi sinistri. II. A kétcsésű (sinistra) billentyű elégtelensége és a bal visszeres szűkítése. Insufficiencia valvulae bicuspidalis et stenosis ostii venosi sinistri. III. A tüdőútér félhólyalaku billentyűinek elégtelensége és a jobb ütérés szűkítése. Insufficiencia valvularum semilunarium arteriae pulmonaris et stenosis ostii arteriosi dextri. IV. A háromcsésű billentyű elégtelensége és a jobb visszeres szűkítése. Insufficiencia valvulae tricuspidalis et stenosis ostii venosi dextri. V. Szövődött (combinált) billentyűbántalmak. — Szívizomlob. A szív izomzatának kérges elhajlása. Myocarditis. — Szívtünetés. Hypertrophia cordis. — Szívtágulat. Dilatatio cordis. — Szívelzsírosodás. A szív zsíros elhajlása. Hájásodás a szíven. Coradiposum. Degeneratio adiposa cordis. — A szív önkéntes rededése. Cardiorhexis spontanea. — A szív világhozott rendellenességei. — Idéges szívdobogás. Palpitatio cordis nervosa. — Mell-szorulás. Mell-szorongás. Szívzorongás. Szívzsúvás. Angina Pectoris. Stenocardia. — **A szivburok bántalmái:** Szivburoklob. Pericarditis. **a) A szivburok külső felületének lobja.** Gator-szivburoklob. Pericarditis externa. Mediastino-pericarditis. **b) A szivburok összesőve.** Obliteratio pericardii. — Szivburokvízör. Vérgyülem a szivburokban. Hydropericardium. Haemopericardium. — Léggülem a szivburokban. Pneumo pericardium. — **A véredények bántalmái:** Úterkeményedés. Az üterek kiaszerüst elhajlása. Az ütér behártyájának éktele- nitő lobja. Arteriosclerosis. Processus atherososus arteriarum. Endarteritis deformans. — A függőér tégulata. Útértágulat. Úterdag. Aneurysma aortae. — A függőér megrepedése. Ruptura aortae. — A függőér szűkítése és elzáródása. — **Az emésztő szervek bántalmái.** **A szájir bántalmái:** A száj nyákhártyájának hurutja. Stomatitis catarrhalis. — Fekélyes szájlob. Szájrohadás. Stomatitis ulcerosa. Stomatocace. — Szájzsébre. Zsebrés szájlob. Stomatitis aphthosa. — Szájpenész. Sor. Stomato mycosis. — Nyelvlob. Seucoplacia a száj nyákhártyáján. Glossitis. Glossitis dissecans. Seucoplacia oris. — Noma. Vízirák. — Fülömrigylob. Parotitis. — A száj és torok nyákhártyájának bujakóros bántalma. — Nyál-folyás. Nyálzárdás. Saliatio. Ptyalismus. — **A torok bántalmái:** Torokgyulladás. Torokhurut. Mandolalob. Pharyngitis. Angina. Faucitis. Tonsillitis. **A) Heveny torokgyulladás.** **B) Idült torokgyulladás.** Mandolalob. — Garatmögötti tályog. Abscessus retropharyngealis. — A nyak mély sejtözvetének lobja. — **A bürszing bántalmái:** Bürszinghurut-lob-fekély. — Bürszing-szűkület. Stenosis oesophagi. — Bürszing-tágulat. Bürszinggyűrű. Dilatatio-Diver-ticulum oesophagi. — Bürszingrák. Caeciooma oesophagi. — Bürszingrepedés. Ruptura oesophagi. — **A Bürszing ideges bántalmái.** — **A gyomor bántalmái:** Heveny gyomorhurut. Catarrhus ventriculi acutus. Gastritis acuta. Idült gyomorhurut. Catarrhus ventriculi chronicus.

Az első füzet ára 2 frt 40 krajczár.

36-İK SZÁM. 1885.

BUDAPEST, SZEPTEMBER 6.

XXXII. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 12 frt félre... 6 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 8 frt félre... 4 * Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 6 frt félre... 3 * KALISMI előfizetéseken a postaiag meghatározott viteldij is eszandó

LECHNER ÁGOSTON,

A BUDAPESTI M. KIR. TUD. EGYETEM ÚJ REKTORA.

HA VAN Magyarországon állás, melyhez nem a hatalmasok kegye, sem a családi összeköttetések emeltyüje, sem a pajtáskodás támasza, hanem egyedül csak a személyes érték és érdem igazságos elismerése vezet, — akkor bizonyára a tudományos egyetem rektori méltósága az, mert erről senki sem mondhatja, hogy efféle tényezők szerepelhetnének e méltóság betöltésénél.

A férfi, kinek arczképét ezennel bemutatjuk, a budapesti m. kir. tudományegyetem rektora az 1885/6-ik tanévre és így kormányzója azon fő tanintézetünknek, melynek nemzetünk szellemi művelődésében oly nevezetes szerep jutott és jutand ezentul is. Egyéneknek ugy mint nemzeteknek sulya és hatása leginkább azok belbecsétől van feltételezve, ennek emelésére legtöbbet kétségkívu a főtanintézetek tehetnek, de hogy ezt tehessék, első sorban oly jeles tanárookra van szükség, kik maguk is igazi belső értékkel bírnak.

Lechner Ágoston az egyetemi ügyekkel foglalkozó körök véleménye már régebb idő óta a jó tanárok legjobbjai közé sorozta és ezen vélemény hivatalos kifejezést nyert az idei rektorválasztás alkalmával, midőn a négy kar küldöt-teiből alakult választó collegium osztatlan bizalma, mely semmi anciennitáshoz, semmi szabályzathoz kötve nem volt és minden tekintetben szabadon nyilatkozhatott, öt tisztelt meg a rektori méltósággal és így érdemeinek az elismerést megadta.

E méltóság nemcsak fényes megtiszteltetés, mely annak viselőjét a „hasonlók közt elsővé” emeli, de egyuttal nagyleltőségű munkássággal összekapcsolt hivatal, mert a rektornak az egyetem vezetésében fontos, minden karra kiterjedő jogai s teendői vannak, melyek őt ugy is mint az egyetemi tanács elnökét, de ugysz mint az egyetem kormányzóját, egyedül a rektori hivatalnál fogva megilletik, s melyekkel sok felelősséggel járó felügyelet és intézkedés van összekötve. Nagy befolyást gyakorolhat az egész egyetem szellemére, az abban uralkodó rendre és fegyelmre és sok hasznos intézkedés, üdvös reform életbeléptetésére gyakorolhat kiváló hatást, az egyes karok működésére is serkentőleg hathat, az egyetemi intézetekre, sőt a rendelkezésére álló eszközökkel még az ifjuság magatartására is befolyással lehet.

Lechner Ágoston 1836. november 1-én Budán

született. Atyja Lechner József m. kir. országos középítészeti főigazgató volt († 1846.), ki mint előkelő állású főhivatalnok gyermekeit kiváló nevelésben részesíté. Ezek közül Lajos atyja pályáját követé s hasonló sikert mutatott föl, nevezetesen Szeged rekonstrukciójában a leg-érdemteljesebb tényezők egyike volt s most is mint miniszteri tanácsos a közlekedési téren működik. Ágoston ellenben a jogi pályára lépett és a gimnáziumot a kegyesrendiek budai főgymnáziumában, a jogi tanulmányokat a pesti és bécsi egyetemeken elvégezve, 1857-től 1861-ig segédtanár és a magyar jognak helyettes tanára lett a pozsonyi kir. jogakadémián s később állam- és jogtörténetet is adott elő. 1861-ben rendkívüli tanár, 1865-ben pedig ugyanazon kir. jogakadémián a magyar közjog, közgazgatási és pénzügyi jognak rendes

tanára lett. 1869-ben a pesti egyetemen, hol akkor új tanszék rendeztetett, a közgazgatási és pénzügyi jog rendes tanárává nevezetett ki; 1872-ben a közjog össze lett foglalva e tanszékkel; 1873/4-ben a dékáni hivatalt viselte. Irodalmi működése köréből fölemlítjük nagyobb, önálló műnek is beillő tanulmányát az „önkormányzat-ról”, mely 1871-ben a Hoffmann Pál által szerkesztett „Jog- és államtudományi folyóirat”-ban jelent meg. Az önkormányzat lényegét, körét, hivatását az államéletben boncoló észszel tárgyalja e dolgozatában és sok hámis nézetet alapos érveléssel czáfol meg. Ezenkívül dr. Korbuly Imre „Magyar közjog”-ának harmadik kiadását a szerző halála után ő rendezte sajtó alá Kautz Gyula és Pulszky Ágost tanártársaival együtt, kipótolva s bővítve azt az időközben alkotott intézmények anyagával.

Simonyi A. fényképe után.

LECHNER ÁGOSTON.